

MOLIÈRE

KİBARLIK BUDALASI

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN: BERNA GÜKEN

TÜRKİYE BANKASI

Kültür Yayınları

III.
BASIM

HASAN
ÂLİ
YÜCEL
KLASİKLER
DİZİSİ

CCLXXXIX

MOLIÈRE

KİBARLIK BUDALASI

Genel Yayın: 3592

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüşüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

MOLİÈRE
KİBARLIK BUDALASI

ÖZGÜN ADI
LE BOURGEOIS GENTILHOMME (1671)

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
BERNA GÜZEN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2015
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA AYDIN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, HAZİRAN 2016, İSTANBUL
III. BASIM, EYLÜL 2017, İSTANBUL

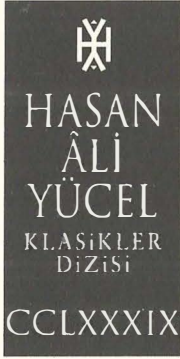
ISBN 978-605-332-804-9 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
SENA OFSET

MALTEPE MAH. LİTROS YOLU SOK. NO: 2/4 MATBAACILAR SİTESİ 2 DK:4NB7
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
(0212) 613 38 46
SERTİFİKA NO: 12064

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

MOLIÈRE

KİBARLIK BUDALASI

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
BERNA GÜKEN

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Sunuş

1669 yılında Fransa Kralı XIV. Louis sarayda yapılacak kutlamalar için eğlenceli bir oyun ister. Müzikleri İtalyan asıllı Fransız bestecisi Jean-Baptiste Lully besteleyecek, oyunu ise Molière yazacaktır. Kralın siparişinin özel bir amacı vardır. Aynı yıl Sultan IV. Mehmet Fransa'ya elçi olarak Hoşsohbet Nüktedan Süleyman Ağa'yı göndermiş, Süleyman Ağa Paris'te muhteşem bir törenle karşılanmıştı. Ancak Süleyman Ağa Fransız sarayının ihtişamına dudak bükmüş, beklenen hayranlığı göstermemişti. İşte bu ilgisizliğin intikamını almak için ya Maliye Bakanı Colbert'in ya da bizzat XIV. Louis'nin Molière'e gülünç bir Türk balesi sipariş ettiği rivayet edilir. Uzun süre Doğu ülkelerinde yaşamış ve söz konusu kabul töreninde Osmanlı elçisine tercümanlık eden Şövalye Laurent d'Arvieux, oyunun yazımına yardımcı olmak üzere Molière ve Lully'ye katılır. Laurent d'Arvieux oyundaki hayalî Türkçe ile müftünün konuştuğu Frank dilinin yaratılmasına, Türk merasimindeki dansların ve Türk kıyafetlerinin yapımına yardımcı olur. Söz konusu gülünç bale Molière'in kaleminde parlak bir töre komedyasına dönüşür. Bu yüzden ilk üç perde Molière usulü tipik bir toplumsal taşlamayken, son iki perde kralın özel isteğiyle tuluata dönmüştür.

Kibarlık Budalası ilk kez 14 Ekim 1670’te Chambord’da, 28 Kasım’da ise, sarayda kralın huzurunda oynanmıştır. İkinci temsilden sonra XIV. Louis Molière’e “Şimdiye kadar yazdığınız hiçbir oyun beni bu kadar güldürmemiştir. Oyununuz muhteşem,” demiştir.

Berna Günen, 2015

Kişiler

MÖSYÖ JOURDAIN	Bir burjuva
MADAM JOURDAIN	Karısı
LUCILE	Kızı
NICOLE	Hizmetçi
CLÉONTE	Lucile'in sevgilisi
COVIELLE	Cléonte'un uşağı
DORANTE	Dorimène'e âşık bir kont
DORIMÈNE	Bir markiz
MÜZİK HOCASI	
MÜZİK ÖĞRENCİSİ	
DANS HOCASI	
SİLAH HOCASI	
FELSEFE HOCASI	
TERZİ	

Müzisyenler, çalgıcılar, dansçılar, aşçılar, terzi çırakları, ayrıca müzikli ara oyunlarda ve balede rol alan kişiler.

Oyun Paris'te geçer.

I. Perde

(Perde, çok sayıda enstrümanın katıldığı uvertürle açılır. Müzik öğrencisi sahnenin ortasındaki bir masada Mösyö Jourdain'in serenat için istediği bir parçayı bestelemektedir.)

1. Sahne

(Müzik hocası, dans hocası, üç müzisyen, iki kemancı, dördü dansçı.)

MÜZİK HOCASI

(Müzisyenlerine.)

Gelin, bu odaya gelin. Bizimki gelene kadar şurada biraz dinlenin.

DANS HOCASI

(Dansçılara.)

Siz de şöyle geçin.

MÜZİK HOCASI

(Öğrencisine.)

Bitti mi?

ÖĞRENCİ

Evet.

MÜZİK HOCASI

Bir bakalım... İşte bu çok iyi.

DANS HOCASI

Yeni bir şey mi?

MÜZİK HOCASI

Evet. Adamımız uyanana kadar, öğrencimin bestelemesini istediğim bir parça. Bir serenat için.

DANS HOCASI

Bakabilir miyim?

MÜZİK HOCASI

Bizimki geldiğinde dinlersiniz, hem de sözleriyle. Neredeyse gelir.

DANS HOCASI

Sizin işiniz de benim işim de azımsanacak gibi değil artık.

MÜZİK HOCASI

Doğru. Bize gereken adamı bulduk sonunda. Mösyö Jourdain'in kapıldığı asalet ve zarafet hevesi bize pek iyi kazanç sağlıyor. Sizin dansınız, benim müziğim için bundan iyisi olamazdı. Keşke herkes onun gibi olsa!

DANS HOCASI

Olmasa daha iyi olur. Ona öğrettiklerimizi biraz daha iyi kavrayabilsin isterdim.

MÜZİK HOCASI

Kavrayamıyor, bu doğru. Ama iyi para veriyor. Sanatımız da şu an her şeyden çok buna muhtaç.

DANS HOCASI

İtiraf etmeliyim ki ben kendime de biraz şeref payı çıkarıyorum; alkışlar beni etkiliyor. Bence güzel sanatlarda eserleri ahmakların önünde icra etmekten, yapılan besteler hakkında bir gerizekâllının söylediklerine tahammül etmekten daha büyük bir işkence olamaz. Oysa sanatın inceliklerini anlayan, bir eserdeki güzelliklere kucak açan, çalışmanızı gönül okşayıcı övgülerle ödüllendiren kişilerle çalışmak ne büyük zevktir, bilmem söylememe gerek var mı? Evet, yaptığımız şeyler için verilebilecek en tatlı ödül bunlara kıymet verildiğini görmek, sizi onurlandıran alkışları duymaktır. Bence emeklerimizin karşı-

lığı bundan daha iyi verilemez. Aydın insanların övgüleri zevklerin en tatlısıdır.

MÜZİK HOCASI

Aynı fikirdeyim ve sizinle aynı şeyleri hissediyorum. Bahsettiğiniz alkışlardan daha büyük bir ödül olamaz şüphesiz. Onunla da karın doymaz. Övgü tek başına insanı rahat ettirmeye yetmez. Somut bir şeyler de olmalı. En iyi övgü, elle yapılandır.¹ Pek aydın bir adam değil, doğru. Her şey hakkında abuk sabuk konuşuyor, hep yanlış yerlerde alkışlıyor. Ama parası zekâsının kıtlığını telafi ediyor. Parasını zekice harcıyor, her övgüsü paraya dönüşüyor. Bu cahil burjuva, sizin de gördüğünüz gibi, bizi buraya sokan aydın beyefendiden çok daha fazla işimize yarıyor.

DANS HOCASI

Dediklerinizde gerçeklik payı var. Ama bence para konusunu fazla önemsiyorsunuz. Para görgülü bilgili bir insanın iltifat etmemesi gereken bayağı bir şeydir.

MÜZİK HOCASI

Adamımız size para verdiğinde almayı biliyorsunuz ama!

DANS HOCASI

Elbette. Fakat saadetimi salt bunun üzerine kurmuyorum. Servetinin yanında biraz zevki de olsun isterdim.

MÜZİK HOCASI

Ben de. Biz de bunun için elimizden geldiğince uğraşıyoruz zaten. Fakat her şekilde bize toplumda tanınma imkânı sağlıyor. O başkaları hesabına para ödüyor; başkaları ise onun hesabına övüyor.

DANS HOCASI

İşte kendisi de geliyor.

---

¹ Yani para ödeyerek.

2. Sahne

(Mösyö Jourdain, iki uşak, müzik hocası, dans hocası, kemancılar, müzisyenler ve dansçılar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Pekâlâ beyler, neler yapıyorsun bakalım? Sizin şu küçük maskaralığı bana da gösterecek misiniz?

DANS HOCASI

Ne? Hangi küçük maskaralık?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hani şu... Ne diyorsunuz siz ona... Şarkı, dans proloğu mu, diyalogu mu, o işte.

DANS HOCASI

Ah! Şu...

MÜZİK HOCASI

Gördüğünüz gibi biz hazırız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Sizi biraz beklettim; zira bugün asilzadeler gibi giydirileceğim, terzim bana öyle sıkı dokunmuş ipekli çoraplar göndermiş ki içine hiç giremeyeceğim sandım.

MÜZİK HOCASI

Biz sizin keyfinizi beklemekle mükellefiz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Çok rica ederim, kıyafetim gelene kadar bir yere gitmeyin, siz de bir görün.

DANS HOCASI

Siz nasıl arzu ederseniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Göreceksiniz, tepeden tırnağa tam gerektiği gibi giyineceğim.

MÜZİK HOCASI

Bundan şüphemiz yok.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kendime bu Hint işi sabahlığı yaptırdım.

DANS HOCASI

Pek güzel.

MÖSYÖ JOURDAIN

Terzim dedi ki, asilzadeler sabahları böyle giyinirlermiş.

MÜZİK HOCASI

Size çok yakışmış.

MÖSYÖ JOURDAIN

Uşaklar! Hey, uşaklarım!

BİRİNCİ UŞAK

Ne istediniz efendim?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hiç. Sesimi duyup duymadığınızı merak ettim.

(Müzik ve dans hocalarına.)

Sizce uşaklarımın kıyafetleri nasıl?

DANS HOCASI

Şahane.

MÖSYÖ JOURDAIN

(Sabahlığını aralayarak kırmızı kadifeden yapılmış pantolonunu ve yeşil kadifeden yapılmış kısa geceliğini gösterir.)

Bir de sabahları silah talimi yapmak için böyle rahat bir kıyafet yaptırdım.

MÜZİK HOCASI

Çok zarif.

MÖSYÖ JOURDAIN

Uşak!

BİRİNCİ UŞAK

Buyurun efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Öteki uşak!

İKİNCİ UŞAK

Buyurun efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Sabahlığını tutun. Nasıl, beğendiniz mi?

DANS HOCASI

Çok güzel. Bundan daha güzel olamazdı.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hadi bana yaptıklarınızı gösterin biraz.

MÜZİK HOCASI

Öncelikle size, arzu ettiğiniz serenat için, öğrencimin bestelediği parçayı dinletmek isterim. Öğrencilerimden biridir kendisi, bu konularda takdire şayan bir yeteneğe sahip.

MÖSYÖ JOURDAIN

Peki, ama böyle şeyleri öğrencilere bırakmamanız gerekirirdi. Bu iş için siz dahi yeterince iyi değildiniz.

MÜZİK HOCASI

Öğrenci kelimesi sizi rahatsız etmesin efendim. Böyle öğrenciler bu konuda en az üstatlar kadar bilgilidirler. Nitekim kendisi de elinden gelenin en iyisini yaptı. Siz hele bir dinleyin.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana sabahlığımı verin ki daha iyi duyabileyim... Durun, galiba sabahlık olmadan daha iyi... Yok, hayır, sabahlığı geri verin, böyle daha iyi.

MÜZİSYEN

(Şarkı söyler.)

Gece gündüz acı çekiyorum, kederim nice,

Güzel gözleriniz mahkûm edeli beni aşka.

Tatlı Iris, böyle yaparsanız sevdiğinize,

Heyhat! Neler yapmazsınız düşmanlarınıza!

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu şarkı bana biraz iç karartıcı geldi. Uyutuyor adamı. Şuradan buradan biraz şenlendirin şunu.

MÜZİK HOCASI

Melodinin sözlere uyması gerekir efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir zamanlar bana çok tatlı bir parça öğretmişlerdi. Durun durun... Neydi... Nasıldı?

DANS HOCASI

Ben nasıl bilebilirim!

MÖSYÖ JOURDAIN

İçinde bir koyun vardı.

DANS HOCASI

Koyun mu?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet. Hah buldum!

(Şarkı söyler.)

Sandım ki Janneton

Güzel olduğu kadar ırsal.

Sandım ki Janneton

Koyundan bile ırsal.

Heyhat! Heyhat!

Ormandaki kaplan

Yüz kez, bin kez

Şefkatlidir ondan.

Çok hoş değil mi?

MÜZİK HOCASI

Dünyanın en güzel şarkısı.

DANS HOCASI

Siz de çok güzel söylediniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Üstelik daha müzik öğrenmeden.

MÜZİK HOCASI

Dans öğreniyorsanız, müziği de mutlaka öğrenmelisiniz efendim. Bu iki sanat dalı arasında sıkı bir bağ vardır.

DANS HOCASI

Ve insan aklını güzel şeylere yönlendirirler.

MÖSYÖ JOURDAIN

Asilzadeler de müzik öğreniyor mu?

MÜZİK HOCASI

Tabii efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

O halde ben de öğreneceğim. Ama ne zaman öğrenebilirim bilemiyorum; zira bana silah kullanmayı öğreten hocanın yanı sıra bir de felsefe hocası tuttum. Bu sabah başlayacağız.

MÜZİK HOCASI

Felsefe de iyidir. Ama müzik efendim, müzik...

DANS HOCASI

Müzik ve dans! Müzik ve dans, hayattaki en gerekli iki şey.

MÜZİK HOCASI

Bu ülke için müzikten daha elzem bir şey olamaz.

DANS HOCASI

İnsanlar için danstan daha elzem bir şey olamaz.

MÜZİK HOCASI

Müziksiz bir devlet ayakta kalamaz.

DANS HOCASI

Dansı bilmeyen insan hiçbir şey bilmiyor demektir.

MÜZİK HOCASI

Dünyadaki bütün karışıklıklar, bütün savaşlar müzik öğrenmemekten ileri gelir.

DANS HOCASI

İnsanların başına gelen bütün felaketlerin, tarihte yaşanan bütün talihsizliklerin, politikacıların yanılgılarının ve büyük kumandanların hatalarının yegâne sebebi dans bilmemeleridir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Nasıl yani?

MÜZİK HOCASI

Savaş insanlar arasındaki uyumun bozulmasıyla çıkmaz mı?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu doğru.

MÜZİK HOCASI

Eğer bütün insanlar müzik öğrenseydi, birbirimizle daha uyumlu olmaz mıydık? Dünya ebedî barışa kavuşmaz mıydı?

MÖSYÖ JOURDAIN

Haklısınız.

DANS HOCASI

İster aile meselelerinde, ister devlet işlerinde veya askerî işlerde olsun, bir insan hata yaptığında şöyle demezler mi? “Falanca kişi şu işte yanlış adım attı.”

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, öyle derler.

DANS HOCASI

Yanlış adım atmak, dans bilmemek değil de nedir?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu da doğru. İkiniz de haklısınız.

DANS HOCASI

Siz dansın ve müziğin üstünlüğünü ve faydasını görün diye söylüyoruz bunları.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şimdi anlıyorum.

MÜZİK HOCASI

Yaptıklarımızı görmek ister misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet.

MÜZİK HOCASI

Daha önce de söylediğim gibi, vaktinde, müziğin dile getirebileceği farklı farklı duygulardan esinlenerek yazdığım ufak bir deneme bu.

MÖSYÖ JOURDAIN

Çok iyi.

MÜZİK HOCASI

(Müzisyenlere.)

Pekâlâ, başlayalım.

(*Mösyö Jourdain'e.*)

Hepsinin çoban gibi giyindiğini farz edin.

MÖSYÖ JOURDAIN

Neden hep çoban? Nereye gitsen çoban!²

DANS HOCASI

İnsanları müzikle konuşturacaksak, gerçeğe yakın olmak için çobanlara dönmeliyiz. Çobanlar öteden beri şarkı söylerler. Kaldı ki prenslerin ya da burjuvaların kahramanlık hikâyelerini düet halinde söylemeleri doğallıktır.

MÖSYÖ JOURDAIN

Peki, peki. Başlayın bakalım.

(*Düet.*)

BİR KADIN, İKİ ERKEK MÜZİSYEN

*Aşkın krallığında çarpan bir yürek,
Binlerce endişeyle doludur her dem.
Acı çekmekten büyük zevk alınır derler;
Lakin ne derlerse desinler,
Yoktur tatlısı özgürlükten.*

BİRİNCİ MÜZİSYEN

*Aynı arzuda yaşatır iki yüreği;
Yoktur daha güzeli,
Tatlı aşk ateşinden.
Aşksız mutlu olunmaz;
Aşkı çıkarır hayattan
Hayatın zevki kalmaz.*

İKİNCİ MÜZİSYEN

*Aşkta sadakat varsa eğer,
İnsan aşkın kanununa kolay boyun eğer.
Heyhat! Ey zalim yazgı!
Görölmüş mü hiç sadık bir çoban kızı?
Dünyaya yakışmayan şu değişken kadın cinsi,
Ebediyen vazgeçmeli aşktan en iyisi.*

2 XVII. yüzyıl Fransa'sında pastoral eserler özellikle popülerdi.

BİRİNCİ MÜZİSYEN

Tatlı ateş.

KADIN MÜZİSYEN

Mesut özgürlük.

İKİNCİ MÜZİSYEN

Aldatıcı kadın.

BİRİNCİ MÜZİSYEN

Benim için nasıl da değerlisin!

KADIN MÜZİSYEN

Kalbim seni nasıl da seviyor!

İKİNCİ MÜZİSYEN

Bu beni dehşete düşürüyor!

BİRİNCİ MÜZİSYEN

Ah! Aşka olan nefretini terk et ve sev.

KADIN MÜZİSYEN

Sadık bir çoban kızı

Bulunur bu dünyada elbet.

İKİNCİ MÜZİSYEN

Heyhat! O kızı nerede bulmalı?

KADIN MÜZİSYEN

Korumak için şanımızı

Sana sunuyorum kalbimi.

İKİNCİ MÜZİSYEN

Ama söyle bana, güzel çoban kızı,

Hiç aldatmayacak mısın beni?

KADIN MÜZİSYEN

Bırak zaman göstersin,

Daha çok seveni.

İKİNCİ MÜZİSYEN

Tanrı kahretsin

Sadakatsizlik eden!

ÜÇÜ BİRLİKTE

Yanmaya bırakalım kendimizi

Tatlı ateşlerinde aşkın.

Ah! Sevmek ne kadar güzel

Sadıkken kalplerimiz!

MÖSYÖ JOURDAIN

Hepsi bu mu?

MÜZİK HOCASI

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bence bu işi iyi kıvırmışsınız. İçinde küçük şirin değişler de var.

DANS HOCASI

Bana gelince, ben de bir dansta görülebilecek en güzel hareketleri, en güzel duruşları içeren bir deneme yaptım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Yoksa yine mi çobanlar?

DANS HOCASI

Hoşunuza gidecek. Başlayalım.

(Dört dansçı farklı farklı hareketler yaparlar; dans hocasının istediği adımlarla dans ederler. Bu dans ilk müzikli ara oyunu oluşturur.)

II. Perde

1. Sahne

(Mösyö Jourdain, müzik hocası, dans hocası, uşaklar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Hiç fena değil doğrusu. Adamlar iyi oynuyor.

MÜZİK HOCASI

Dans müzikle birleşince daha etkili olacak. O zaman, sizin için yazdığımız bu kısa baledeki zarafeti daha iyi görebileceksiniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Uzun sürmez umarım. Bütün bunları belli bir kişi için yaptırıyorum ve o kişi de yemeğe gelerek beni onurlandıracak.

DANS HOCASI

Her şey hazır.

MÜZİK HOCASI

Üstelik bu kadarı da yetmez efendim. Sizin gibi cömert, sizin gibi güzel şeylere eğilimli birinin her çarşamba veya perşembe evinde müzik konserleri vermesi gerekir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Asilzadeler de konserler verir mi?

MÜZİK HOCASI

Tabii efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben de vereceğim o halde. Hoş olur mu?

MÜZİK HOCASI

Elbette. Size üç ses lazım: bir tenor, bir soprano, bir de bas. Bunlara sürekli baslarda bir *viola da gamba*,³ bir lavta ve bir klavsen, *ritornello*'ların⁴ çalınacağı iki keman eşlik edecek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bunlara bir de *tromba marina*⁵ eklemek lazım. *Tromba marina* çok hoşuma giden bir enstrümandır, çok ahenklidir.

MÜZİK HOCASI

Bu işi siz bize bırakın.

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman sofrada şarkı söyleyecek müzisyenleri göndermeyi unutmayın.

MÜZİK HOCASI

Bütün istekleriniz yerine getirilecek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ama özellikle bale güzel olmalı.

MÜZİK HOCASI

Çok memnun kalacaksınız. Her şey bir yana, özellikle kimi *menuetto*'lar⁶ çok hoşunuza gidecek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! *Menuetto* kesinlikle benim dansım!⁷ Bakın bir dans edeyim, siz de görün. Başlayalım hocam.

3 O çağda popüler olmuş perdeli bir yaylı çalgı, viyolonselın atası.

4 Bir şarkının başında ve sonunda o şarkının anatemasını hatırlatan, genellikle kısa, enstrümantal parça.

5 Ortaçağ ve Rönesans Avrupa'sında popüler olmuş, üçgen şeklinde, tek telli bir yaylı çalgı. Çıkardığı ilkel ses ve şekli nedeniyle *trompa marina*, yani "denizci trompeti" adını almıştır. Özellikle dilenciler arasında yaygındı.

6 Bir çeşit dans.

7 *Menuetto* son derece hızlı tempolu ve zarif hareketlerle yapılan bir dans türü olduğundan, Mösyö Jourdain'in bu dansta iyi olduğunu iddia etmesi doğal olarak komiktir.

DANS HOCASI

Mösyö'ye bir şapka lütfen!⁸ La, la, la. La, la, la, la, la, la. La, la, la, tekrar. La, la, la. La, la. Adımlara dikkat, lütfen. La, la, la, la. Sağ bacak. La, la, la. Omuzları bu kadar çok hareket ettirmeyin. La, la, la, la, la. La, la, la, la, la. Kollarınız çarpıldı. La, la, la, la, la. Başınızı dik tutun. Ayakucu dışarı doğru. La, la, la. Dik durun.

MÖSYÖ JOURDAIN

Böyle mi?!

MÜZİK HOCASI

Bundan daha iyisi olamaz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu arada, bana bir markiz nasıl selamlanır onu da öğretin. Birazdan çok ihtiyacım olacak.

DANS HOCASI

Bir markiz nasıl mı selamlanır?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet. Dorimène adlı bir markiz nasıl selamlanır?

DANS HOCASI

Bana elinizi verin.

MÖSYÖ JOURDAIN

Olmaz. Siz bir gösterin, ben anlarım.

DANS HOCASI

Onu büyük bir saygı ile selamlamak istiyorsanız, önce arkaya doğru bir reverans yapmanız, sonra üç reverans yaparak markize doğru ilerlemeniz, son olarak da diz hizasına dek eğilmeniz gerekir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hele bir yapın. Güzel.

BİRİNCİ UŞAK

Efendim, silah hocanız buradalar.

---

8 Mösyö Jourdain'in, dansa başlamadan evvel, dans ettiğini farz ettiği kadını selamlaması için.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ona buraya gelmesini söyle. Bana burada ders versin. Siz de beni görün istiyorum.

2. Sahne

(*Silah hocası, müzik hocası, dans hocası, Mösyö Jourdain, iki uşak.*)

SİLAH HOCASI

(*Flöreysi Mösyö Jourdain'e verdikten sonra.*)

Reveransla başlayalım efendim. Vücut dik. Sol uyluğa doğru hafif eğilin. Bacakları birbirinden bu kadar ayırmayın. Ayaklar aynı hizada. Bileği kalça hizasında tutun. Kılıcın ucu omuz hizasında. Kol bu kadar gergin olmamalı. Sol el göz hizasında. Sol omzu düzeltin, doksan derece açıyla, evet. Başı dik tutun. Kendinizden emin bakın. İlerleyin. Vücut dik. Dört siperi ve dürtün. Bir, iki. Yerinize geçin. Aynı hareketi yerinizde tekrar edin. Bir adım geriye sıçrayın. Dürttüğünüz zaman kılıç önde, vücut geride olmalı efendim. Bir, iki. Hadi, şimdi üç siperi, aynı şekilde geri çekilin. İlerleyin. Vücut dik. İlerleyin. Buradan devam edin. Bir, iki. Yerinize geçin. Yeniden hamle yapın. Bir adım geriye sıçrayın. *En garde* efendim, *en garde*.

(*Silah hocası "En garde!" diye bağırarak Mösyö Jourdain'e iki üç darbe indirir.*)

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne? Nasıl?

MÜZİK HOCASI

Harikalar yaratıyorsunuz.

SİLAH HOCASI

Size daha önce de söylediğim gibi, kılıç sanatının bütün sırrı iki şeyden ibarettir: Vurmak, lakin vurulmamak. Geçen gün size kesin ve net delillerle izah ettiğim gibi,

rakibinizin epesini vücudunuz hizasında savuşturabilirseniz asla darbe almazsınız. Bu ise sadece dışarı veya içeri doğru küçük bir bilek hareketinize bağlıdır.

MÖSYÖ JOURDAIN

Yani bu şekilde ödlekle bir adam bile birini öldürebilir, üstelik kendini öldürtmeden.

SİLAH HOCASI

Elbette. İşte kendiniz de görmediniz mi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Gördüm.

SİLAH HOCASI

Böylece bizim gibilerin bir devlette ne kadar el üstünde tutulması gerektiğini de görmüş oluyoruz. Silah ilmi diğer gereksiz ilimlerin hepsinden üstündür. Mesela dans, mesela müzik, mesela...

DANS HOCASI

Orada durun bakalım, silahşor efendi! Danstan bahse derken saygılı olun.

MÜZİK HOCASI

Müziğin mükemmeliğine biraz daha hürmet edin, çok rica ederim.

SİLAH HOCASI

Kendi ilimlerinizi benimkiyle kıyaslayarak gülünç duruma düşüyorsunuz beyler!

MÜZİK HOCASI

Şu kendini beğenmiş de bakın hele!

DANS HOCASI

Şu plastronlu⁹ böceğe de bakın!

SİLAH HOCASI

Benim minik dans hocam, ben sizi dans ettirmesini bilirim. Ve siz, benim minik müzisyenim, size de şarkı söyletmesini bilirim.

---

⁹ Eskrimde kullanılan meşin göğüs koruyucu.

DANS HOCASI

Bay demir tokuşturucusu, ben de gerekirse size sanatınızı öğretmeyi bilirim.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Dans hocasına.*)

Çıldırдың mı siz? Üç siperini, dört siperini, sırf gösteri için adam öldürmeyi bilen bir adamla mı dövüşeceksiniz?

DANS HOCASI

Gösterisi de, üç siperi de, dört siperi de vız gelir bana!

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Dans hocasına.*)

Sakin olun diyorum size.

SİLAH HOCASI

Nasıl nasıl? Seni küstah seni!

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman silah hocam...

DANS HOCASI

Ne? Seni araba beygiri seni!

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman dans hocam...

SİLAH HOCASI

Şimdi oraya gelirsem...

MÖSYÖ JOURDAIN

Yavaş olun biraz.

DANS HOCASI

Sizi bir elime geçirirsem...

MÖSYÖ JOURDAIN

Durun!

SİLAH HOCASI

Sizi öyle bir benzetirim ki...

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman, ne olur!

DANS HOCASI

Sizi öyle bir pataklarım ki...

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman, etmeyin!

MÜZİK HOCASI

Bırakın da, ona nasıl konuşulurmuş öğretilim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman Tanrım! Durun artık!

3. Sahne

*(Felsefe hocası, müzik hocası, dans hocası, silah hocası,
Mösyö Jourdain, uşaklar.)*

MÖSYÖ JOURDAIN

Hey, filozof efendi! Tam zamanında geldiniz, felsefeye pek ihtiyacımız var. Gelin de şu insanları bir barıştırm.

FELSEFE HOCASI

Ne var? Ne oluyor beyler?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hangi mesleğin üstün olduğuna dair kavgaya tutuştular. İş küfre, dayağa vardı.

FELSEFE HOCASI

Nasıl olur? Böyle öfkelenmek iş mi, beyler? Seneca'nın¹⁰ öfke üzerine yazdığı bilge incelemeyi hiç okumadınız mı siz? İnsanı vahşi hayvana çeviren bu duygudan daha aşağılık, daha utanç verici ne olabilir? Aklın bütün duygularımıza hükmetmesi gerekmez mi?

DANS HOCASI

Ama beyefendi, bu adam ikimize de hakaret etti. Benim mesleğim olan dansı, üstadın mesleği olan müziği aşağıladı.

FELSEFE HOCASI

Bilge insan, kendisine edilen bütün hakaretlerin üzerindedir. Atılan iftiralara en iyi cevap sabır ve itidaldir.

---

¹⁰ MÖ 4-MS 65 tarihleri arasında yaşamış Romalı filozof.

SİLAH HOCASI

Bu ikisi kendi mesleklerini benimkiyle kıyaslamaya cüret etti.

FELSEFE HOCASI

Peki bu sizi illa sınırlendirmeli mi? İnsanlar boş şöhretler, boş mevkiler için kavga etmemeli. Bizi diğerlerinden ayıran bilgelik ve erdemdir.

DANS HOCASI

Ben kendisine dedim ki, dans saygıyı en çok hak eden ilimdir.

MÜZİK HOCASI

Ben de kendisine dedim ki, müzik tarih boyunca en çok yüceltilmiş ilimdir.

SİLAH HOCASI

Ben de bu ikisine dedim ki, silah kullanma sanatı bütün ilimlerin en güzeli ve en gereklisidir.

FELSEFE HOCASI

Peki felsefe nedir? Üçünüzün de karşıma geçip böyle konuşması, sanat olarak dahi adlandırılmaması gereken şeyleri bana ilim diye yutturmaya çalışması ne büyük küstahlık. Sizin yaptıklarınız olsa olsa gladyatörlük, meyhane şarkıcılığı ve meydan soytarılığı gibi sefil isimlerle ifade edilir!

SİLAH HOCASI

Hadi oradan, filozof köpek!

MÜZİK HOCASI

Hadi oradan, ukala dümbeleği!

DANS HOCASI

Hadi oradan, kifayetsiz muhteris!

FELSEFE HOCASI

Ne?! Sizi gidi namussuzlar...

(Felsefe hocası diğerlerinin üzerine atılır, üçünden de dayak yer. Dövüşe dövüşe çıkarlar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Filozof beyciğim!

FELSEFE HOCASI

Alçaklar! Namussuzlar! Arsızlar!

MÖSYÖ JOURDAIN

Filozof beyciğim!

SİLAH HOCASI

Cehenneme kadar yolun var!

MÖSYÖ JOURDAIN

Beyler!

FELSEFE HOCASI

Utanmaz arlanmazlar!

MÖSYÖ JOURDAIN

Filozof beyciğim!

DANS HOCASI

Cehenneme git, budala!

MÖSYÖ JOURDAIN

Beyler!

FELSEFE HOCASI

Adiler!

MÖSYÖ JOURDAIN

Filozof beyciğim!

MÜZİK HOCASI

Cehenneme kadar yolun var, küstah!

MÖSYÖ JOURDAIN

Beyler!

FELSEFE HOCASI

Düzenbazlar! Alçaklar! Hainler! Sahtekârlar!

(Çıkarlar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Filozof beyciğim, beyler, filozof beyciğim, beyler, filozof beyciğim. Aman! Kavgaya ederseniz edin be, bana ne! Sizi ayırmak için sabahlığımı mahv edecek değilim! Aralarına ne gireyim, neme lazım, sonra dayak yerim, canım acır falan.

4. Sahne

(Felsefe hocası, Mösyö Jourdain.)

FELSEFE HOCASI

(Yakalığını düzelterek.)

Evet, artık dersimize başlayabiliriz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! Size dayak atmalarına gerçekten çok kızdım beyefendi.

FELSEFE HOCASI

Önemli değil. Bir filozof olayları olduğu gibi kabullenmesini bilir. Onlara hitaben Iuvenalis¹¹ tarzı bir hiciv yazayım da görsünler günlerini. Neyse, bırakalım bunları. Bugün ne öğrenmek istiyorsunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Öğrenebileceğim her şeyi öğrenmek istiyorum; zira bilgili olmak için yanıp tutuşuyorum. Anne ve babamın bana bütün ilimleri daha gençken öğretmemiş olmalarına öyle çok kıızıyorum ki.

FELSEFE HOCASI

Bu anlaşılabilir bir duygu; zira *nam sine doctrina vita est quasi mortis imago*. Anlıyorsunuz değil mi? Latince biliyorsunuz tabii!

MÖSYÖ JOURDAIN

Tabii, ama siz bilmiyormuşum gibi davranın ve bunun ne demek olduğunu açıklayın.

FELSEFE HOCASI

“İlimsiz hayat âdeta ölümün imgesidir,” demek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Latincenin hakkı var.

FELSEFE HOCASI

Bildiğiniz bir ilim kuralı veya esası yok mu hiç?

MÖSYÖ JOURDAIN

Oh! Var tabii! Okuna yazma biliyorum.

---

11 55-127 tarihleri arasında yaşamış Romalı hiciv ustası.

FELSEFE HOCASI

Nereden başlayalım istersiniz? Size mantık öğretmemi ister misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne ki bu mantık?

FELSEFE HOCASI

Mantık bize aklın üç temel işlevini öğretir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Nedir bu üç işlev?

FELSEFE HOCASI

Birinci işlev, ikinci işlev ve üçüncü işlev. Birincisi, olayları evrensel fikirlerle¹² kavramak. İkincisi, olayları kategorilerle¹³ tartmak. Üçüncüsü ise Barbara, Celarent, Darii, Ferio, Baralipon¹⁴ gibi sembollerle sonuca ulaşmak.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne kadar itici sözcükler bunlar. Bu mantık bana gelmez. Daha hoş bir şeyler öğrenelim.

FELSEFE HOCASI

Ahlâk öğrenmek ister misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Ahlâk mı?

FELSEFE HOCASI

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ahlâk ne anlatır?

FELSEFE HOCASI

Mutluluğu ele alır, insanlara duygularını kontrol etmeyi öğretir ve...

---

12 Felsefedeki beş ana evrensel fikir: cins, tür, farklılık, özgülük ve raslantı.

13 Skolastik düşünce varlıkları on ana sınıfa ayırır: öz, nicelik, nitelik, ilişki, hareket, duygu, yer, zaman, durum, mülkiyet. Bunlar on kategoriye oluşur.

14 Skolastik filozoflarca oluşturulmuş kelimeler. Tek başlarına bir anlamları yoktu. İşlerindeki sesli harfler çeşitli mantık çıkarımlarının akılda tutulmasına yardımcı olurdu.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, bunu da bırakalım. Ben şeytan kadar geçimsiz bir adamımdır. Beni ahlâk mahlak adam edemez. Canım istediğinde doya doya öfkelenmek isterim.

FELSEFE HOCASI

Fizik öğrenmek ister misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne lakırtılar eder bu fizik?

FELSEFE HOCASI

Fizik doğal nesnelerin ilkelerini ve cismin niteliklerini açıklar. Elementlerin, metallerin, minerallerin, taşların, bitkilerin ve hayvanların tabiatını izah eder. Meteorların, gökkuşağının, ılgımların, kuyruklu yıldızların, yıldırımların, gök gürültüsünün, şimşeklerin, yağmurun, karın, dolunun, rüzgârların ve burgaçların nasıl oluştuğunu açıklar.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne kadar da gürültülü patırtılıymış öyle. Çok karmaşık.

FELSEFE HOCASI

Peki size ne öğretmemi istiyorsunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana imla öğretin.

FELSEFE HOCASI

Hay hay.

MÖSYÖ JOURDAIN

Sonra da bana zayıçeye bakmayı öğretin. Ne zaman ay çıkacak, ne zaman çıkmayacak bileyim.

FELSEFE HOCASI

Peki, öyle olsun. Düşüncenizi gerektiği gibi takip etmek ve bu meseleyi filozofça ele almak için her şeye sırayla, yani harflerin gerçek tabiatını ve bunların farklı telaffuzlarını öğrenerek başlamak şarttır. Bu bağlamda diyeceğim şu ki, harfler sesli ve sessiz harfler olmak üzere ikiye ayrılır. Seslilere sesli denir, zira bunlar sesleri meydana getirir. Sessizlere ise sessiz denir, zira bunlar seslilerle birlikte ses verir ve

sadece seslilerin birbirine çeşitli şekillerde eklemelenmesini sağlar. Beş sesli harf ya da ünlü vardır: A, E, I, O, U.¹⁵

MÖSYÖ JOURDAIN

Bütün bunları anladım.

FELSEFE HOCASI

A sesi ağız iyice açılarak çıkarılır: A.

MÖSYÖ JOURDAIN

A, A. Evet.

FELSEFE HOCASI

E sesi alt çeneyi üst çeneye yaklaştırarak çıkarılır: A, E.

MÖSYÖ JOURDAIN

A, E, A, E. İşe bakın, gerçekten de öyle! Ne güzel, ne güzel!

FELSEFE HOCASI

I sesi de çeneleri birbirine daha da yaklaştırarak ve ağız iyice iki yana gererek çıkarılır: A, E, I.

MÖSYÖ JOURDAIN

A, E, I, I, I. Doğru, doğru. Yaşasın ilim!

FELSEFE HOCASI

O sesi çeneleri açarak ve dudakları iki yandan, üstten ve alttan birbirine yaklaştırarak çıkarılır: O.

MÖSYÖ JOURDAIN

O, O. Bundan daha doğru bir şey olamaz. A, E, I, O, I, O. Harikulade! I, O, I, O.

FELSEFE HOCASI

Ağzın açılımı tıpkı O harfi gibi küçük bir çember oluşur.

MÖSYÖ JOURDAIN

O, O, O. Haklısınız: O. Ah! Bir şeyler öğrenmek ne kadar güzel!

15 Bu sahne Fransızca telaffuz kurallarına göre yazıldığından sıralama şöyledir: a, e, i, o, u. Çeviride Fransızca telaffuz esaslarına sadık kalınmıştır. Fransızcada “e” harfi “ö”, “u” harfi de “ü” okunur; “I”, “i” sesini veren “i” harfinin büyük yazılışıdır.

FELSEFE HOCASI

U sesi dişleri birbirine yaklaştırarak, ama tam da kenetlemeden ve iki dudağı birbiriyle tam birleşmeyecek şekilde dışa uzatarak çıkarılır: U.

MÖSYÖ JOURDAIN

U, U. Daha doğrusu olamaz: U.

FELSEFE HOCASI

İki dudağınızı dudak bükmüşsünüz gibi yaymalısınız. İşte bu yüzden birine dudak bükme ya da biriyle dalga geçmek isterseniz ona kısaca şöyle diyebilirsiniz: U.

MÖSYÖ JOURDAIN

U, U. Çok doğru! Ah, neden bunları daha önce öğrenmedim ki sanki?

FELSEFE HOCASI

Yarın diğer harfleri göreceğiz. Sessiz harfleri.

MÖSYÖ JOURDAIN

Onlar da sesliler kadar heyecan verici mi?

FELSEFE HOCASI

Elbette. D sessizi örneğin, dilin ucu üst dişlere değdirilerek çıkarılır: DA.

MÖSYÖ JOURDAIN

DA, DA. Evet. Ah, ne güzel şeyler, ne güzel şeyler!

FELSEFE HOCASI

F sessizi üst dişler alt dudağa bastırılarak çıkarılır: FA.

MÖSYÖ JOURDAIN

FA, FA. Bu çok doğru. Ah annem, babam, size yazıklar olsun!

FELSEFE HOCASI

R sessizi ise dilin ucu damağa değdirilerek çıkarılır. Öyle ki dil, şiddetle çıkan havaya sürtünüp ona boyun eğerek ve hep aynı yere dönerek bir çeşit titreşim çıkarır: RRA.

MÖSYÖ JOURDAIN

R, R, RA, R, R, R, R, RA. Bu da doğru. Ah, siz pek yetenekli bir adamsınız! Ben de boşuna nasıl onca zaman geçirmişim! R, R, R, RA.

FELSEFE HOCASI

Size bütün bunları daha sonra ayrıntılarıyla anlatacağım.
MÖSYÖ JOURDAIN

Lütfen, lütfen. Bunun dışında size bir sırrımdan bahset-
meliyim. Ben soylu bir hanıma âşık oldum. Sizden ona
hitaben küçük bir pusula yazmama yardımcı olmanızı
rica ediyorum. Pusulayı ayaklarının dibine düşüreceğim.

FELSEFE HOCASI

Bu çok iyi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Çok zarif bir hareket olacak, evet.

FELSEFE HOCASI

Şüphesiz. Ona şiir mi yazmak istiyorsunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, hayır, şiir olmasın.

FELSEFE HOCASI

Sadece nesir mi olsun?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, ne şiir, ne de nesir olsun.

FELSEFE HOCASI

İkisinden biri olmak zorunda ama.

MÖSYÖ JOURDAIN

Niye ki?

FELSEFE HOCASI

Zira insan kendini ya nazımla ya da nesirle ifade edebilir
efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Nazım ya da nesirden başka bir şey yok mu?

FELSEFE HOCASI

Yok efendim. Nesir olmayan her şey nazım, nazım olma-
yan her şey ise nesirdir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Peki biz konuşurken ne konuşuyoruz?

FELSEFE HOCASI

Nesir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne?! Ne yani, ben, “Nicole! Bana terliklerimi ve gece takkemi getirin,” dediğimde, bu nesir mi oluyor şimdi?

FELSEFE HOCASI

Evet efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Vay be! Meğer ben kırk yıldır nesir konuşuyormuşum da haberim yokmuş! Bana bunu öğrettiğiniz için size minnettarım. Pusulaya, “Güzel markiz, güzel gözleriniz beni aşktan öldürüyor,” yazmak istiyorum. Ama bundan daha zarif, daha kibar olsun istiyorum.

FELSEFE HOCASI

Ona güzel gözlerinin yüreğinizi küle döndürdüğünü yazın; onun için gece gündüz acı çektiğinizi...

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, hayır, hayır, ben böyle şeyler istemiyorum. Ben dediğim gibi olsun istiyorum: “Güzel markiz, güzel gözleriniz beni aşktan öldürüyor.”

FELSEFE HOCASI

Ama bunu biraz açmak lazım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Olmaz diyorum size. Pusulada sadece bu cümle yazsın istiyorum. Ama biraz daha modaya uygun olsun, gerektiği gibi düzenlensin. Çok rica ederim, başka hangi şekillerde yazılabilir bu cümle, söyleyin bana.

FELSEFE HOCASI

Öncelikle sizin dediğiniz gibi yazılabilir: “Güzel markiz, güzel gözleriniz beni aşktan öldürüyor.” Ya da: “Beni aşktan öldürüyor, güzel markiz, güzel gözleriniz.” Ya da: “Güzel gözleriniz beni, güzel markiz, aşktan öldürüyor.” Ya da: “Güzel gözleriniz öldürüyor, güzel markiz, beni aşktan.” Ya da: “Beni öldürüyor güzel gözleriniz, güzel markiz, aşktan.”

MÖSYÖ JOURDAIN

Peki ama bunların en güzeli hangisi?

FELSEFE HOCASI

Sizin dediğiniz: “Güzel markiz, güzel gözleriniz beni aşktan öldürüyor.”

MÖSYÖ JOURDAIN

Hem de hiç eğitim almamış olduğum halde! Bu cümleyi bir çırpıda kuruverdim oysaki. Size tüm kalbimle teşekkür ederim. Yarın erkenden gelin, çok rica ederim.

FELSEFE HOCASI

Geç kalmayacağım.

MÖSYÖ JOURDAIN

(Uşağma.)

Nasıl olur? Kıyafetim hâlâ gelmedi mi?

İKİNCİ UŞAK

Gelmedi efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Lanet terzi beni en yoğun günümde bekletiyor. Çıldıracığım! Sıtmaya tutulasıca hain terzi! Cehennemlik terzi! Veba olursun umarım, namussuz terzi! Şu iğrenç terziyi, şu terzi köpeğini, şu hain terziyi şimdi bir elime geçirsem, bilirim ben yapacağımı.

5. Sahne

(Elinde Mösyö Jourdain'in kıyafetiyle terzi, terzi çırağı, Mösyö Jourdain, uşaklar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah, nihayet geldiniz! Ben de size kızmak üzereydim.

TERZİ

Daha erken gelemedim. Kıyafetiniz için yirmi çırağı seferber ettim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana yolladığınız ipek çoraplar öyle sıkıydı ki giyene kadar canım çıktı doğrusu. Üstelik daha şimdiden iki ilmek attı.

TERZİ

Zamanla fazlasıyla genişleyecektir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Doğru, böyle ilmek atmaya devam ederse. Bir de yaptığınız ayakkabılar fena vuruyor.

TERZİ

Hiç de değil efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne demek hiç de değil?

TERZİ

Hayır, ayakkabılar vurmuyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ama ben vuruyor diyorum.

TERZİ

Size öyle geliyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana öyle geliyor tabii, zira hissedemiyorum benim! Mantıklı, değil mi?

TERZİ

İşte buyurun, sarayın en şık ve en güzel kıyafeti. Resmî ama siyah olmayan bir kıyafet dikmek, işte deha burada! En sıkı terziler bile beceremezdi bunu, bire on bahse varım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu da ne böyle? Çiçekleri ters dikmişsiniz.

TERZİ

Düz dikilsin dememiştiniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Söylemem mi gerekirdi?

TERZİ

Tabii ki. Bütün asilzadeler böyle giyinir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Asilzadelerin çiçekleri ters mi dikilir?

TERZİ

Evet efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Oh! O zaman böyle çok iyi olmuş.

TERZİ

Dilerseniz çiçekleri düz dikebilirim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, hayır.

TERZİ

Siz isteyin yeter.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır diyorum size; çok iyi yapmışsınız. Sizce bu kıyafet bana yakışır mı?

TERZİ

Bu da sorulur mu hiç! İddiaya varım, bir ressam eline fırçasını alsa böyle cuk diye oturan bir kıyafet çizemezdi size. Bende bir çıрак var, Alman tarzı külot pantolon dikiminde dünyada bir numaradır. Başka bir çırağım da ceket dikiminde gerçek bir üstat.

MÖSYÖ JOURDAIN

Perukla tüyler gerektiği gibi yapıldı mı?

TERZİ

Her şey yerli yerinde.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Terzinin kıyafetine bakarak.*)

Ah! Ah! Terzi efendi, bu bana en son diktiğiniz kıyafetin kumaşından! Tanıdım.

TERZİ

Kumaş öyle hoşuma gitti ki, kendime de bir kıyafet çıkarayım, dedim.

MÖSYÖ JOURDAIN

İyi güzel de, benim kumaşımdan kıyafet çıkarmamanız gerekirdi.

TERZİ

Kıyafetinizi giymek ister misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, verin.

TERZİ

Ama bir dakika. Bu iş böyle olmaz. Sizi ahenk içinde giydirmeleri için yanımda çıraklar getirdim. Böyle kıyafetler törenle giyilir. Hey! Siz! Gelin bakalım şöyle. Beyefendiye kıyafetini tıpkı asilzadelere giydirir gibi giydirin bakayım.

(Sahneye dört çırak girer. İki çırak Mösyö Jourdain'in pantolonunu, diğer ikisi sabahlığını çıkarır. Ardından hep birlikte yeni kıyafetini giydirirler. Mösyö Jourdain çıraklar arasında dolaşır, onlara kıyafetini gösterir. Bütün bunlar orkestra eşliğinde ahenk içinde yapılır.)

TERZİ ÇIRAĞI

Efendimiz, biz çıraklara biraz bahşış verin lütfen.

MÖSYÖ JOURDAIN

Siz bana ne dediniz?

TERZİ ÇIRAĞI

Efendimiz.

MÖSYÖ JOURDAIN

"Efendimiz!" Asilzadeler gibi giyinmek budur işte. Burjuva gibi giyinen adama asla "efendimiz" demezler. Buyurun alın, bu "efendimiz" dediğiniz için.

TERZİ ÇIRAĞI

Monsenyör, size minnettarız.

MÖSYÖ JOURDAIN

"Monsenyör!" Oh! Oh! Oh! "Monsenyör!" Durun dostum, durun: Bu "monsenyör" de bir şeyler verilmesini hak ediyor. Az laf mı "monsenyör!" Alın bakalım, "monsenyör"ünüz size bunları veriyor.

TERZİ ÇIRAĞI

Monsenyör, hepimiz siz haşmetneapları şerefine içeceğiz.

MÖSYÖ JOURDAIN

“Haşmetmeap!” Oh! Oh! Oh! Durun, durun, gitmeyin!
Ben mi? Demek “Haşmetmeap!”

(Kendi kendine.)

Adam işi “majesteleri”ne kadar götürürse bende beş
para bırakmayacak yahu!

(Yüksek sesle.)

İşte buyurun, bu da “haşmetim” için.

TERZİ ÇIRAĞI

Monsenyör, cömertliğiniz için size müteşekkirimiz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Aman iyi ki burada bıraktı; yoksa varımı yoğumu alacaktı.

(Dört çırak sevinçle dans etmeye başlar.

Bu, ikinci müzikli ara oyunu oluşturur.)

III. Perde

1. Sahne

(Mösyö Jourdain, uşaklar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni izleyin, şehirde dolaşıp kıyafetimi göstereceğim. Özellikle ikiniz hemen arkamdan gelmeye özen gösterin, gösterin ki hizmetimde olduğunuz anlaşılsın.

UŞAKLAR

Başüstüne efendim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana Nicole'ü çağırın; ona bir iki talimat vereceğim. Durun, geldi bile.

2. Sahne

(Nicole, Mösyö Jourdain, uşaklar.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Nicole!

NICOLE

Buyurun?

MÖSYÖ JOURDAIN

Dinleyin.

NICOLE

Hi, hi, hi, hi, hi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Gülecek ne var?

NICOLE

Ha, ha, ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu da ne demek oluyor şimdi, terbiyesiz?

NICOLE

Ha, ha, ha. Siz nasıl giyinmişsiniz böyle! Ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Nasıl yani?

NICOLE

Ah, ah! Tanrım! Ha, ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şu edepsiz bak! Sen benimle dalga mı geçiyorsun?

NICOLE

Katıyen efendim, haşa. Ha, ha, ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Biraz daha gülersen yiyeceksin dayağı!

NICOLE

Kendimi tutamıyorum efendim. Ha, ha, ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Durmayacak mısın sen?

NICOLE

Beni affedin efendim. Ama o kadar hoşsunuz ki gülmeden duramıyorum. Ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu ne küstahlık böyle!

NICOLE

Böyle çok komik olmuşsunuz. Ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben şimdi sana...

NICOLE

Lütfen beni affedin. Ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bak, eğer bir kahkaha daha atacak olursan, yemin ederim yanağına öyle bir tokat atarım ki öylesini hayatında yememişsindir.

NICOLE

Pekâlâ efendim, işte bitti. Artık gülmeyeceğim.

MÖSYÖ JOURDAIN

İyi edersin! Birazdan şeyi temizlemen gereke...

NICOLE

Ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Birazdan şeyi iyice bir temizle...

NICOLE

Ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Diyorum ki, salonu temizlemen gerek ve...

NICOLE

Ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Yine mi!

NICOLE

Siz en iyisi beni dövün efendim! Bırakın da katıla katıla güleyim, buna ihtiyacım var. Ha, ha, ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kuduracağım.

NICOLE

Ne olur efendim, izin verin güleyim. Ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Seni bir elime...

NICOLE

Efendim, ay, gülmezsem, ah, gebereceğim. Ha, ha, ha.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu kız kadar arsız görülmüş müdür hiç? Talimatlarımı dinleyeceğine karşıma geçmiş küstah küstah gülüyor!

NICOLE

Ne yapmamı istiyorsunuz efendim?

MÖSYÖ JOURDAIN

Birazdan gelecek misafirler için evimi toplamanı istiyorum edepsiz!

NICOLE

Ah, inanın, gülmem geçti. Misafirleriniz ortalığı öyle bir dağıtıyor ki, lafı bile keyfimi kaçırmaya yetti.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne yani, senin keyfin kaçıyor diye kimseyi içeri almaya-lım mı?

NICOLE

En azından bazılarını almasanız iyi olur.

3. Sahne

(*Madam Jourdain, Mösyö Jourdain, Nicole, uşaklar.*)

MADAM JOURDAIN

Ah! Ah! İşte bu çok hoş doğrusu! Bu kıyafet de nereden çıktı kocacığım? Siz böyle giyinip kuşanarak insanları yok mu sayıyorsunuz? Her yerde sizinle alay edilsin mi istiyorsunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana sadece ahmak erkekler ve ahmak kadınlar gülecek-tir sevgili karıcığım.

MADAM JOURDAIN

Gülmek için bugünü beklemediler, tavırlarınız insanları çoktandır güldürüyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kimmiş o insanlar, çok rica ederim söyler misiniz?

MADAM JOURDAIN

Aklı başında, sizden daha ferasetli olanlar. Bana gelince, sürdürdüğünüz bu yaşam tarzı beni çileden çıkarıyor.

Evimizi artık tanıyamaz oldum. Sanki her gün karnaval var evde. Daha sabahtan başlıyor keman ve şarkıcıların zırlıtısı, sanki geç kalmaktan korkuyorlar. Bütün komşular şikâyetçi.

NICOLE

Hanımefendi çok doğru söyledi. Evinize getirdiğiniz bu gereksiz insanlar yüzünden evi nasıl temiz tutacağımı şaşırdım artık. Sanki şehrin her yerinden çamur topluyor adamların ayakları, sırf gelip bu eve bulaştırmak için. Siz mühim efendilerin her gün düzenli olarak çamur bulaştırdıkları döşemeleri temizleyeceğim diye, zavallı Françoise helak oluyor her gün, helak.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hmm... Sevgili hizmetçimiz Nicole, basit bir köylüye göre diliniz fazla uzamış!

MADAM JOURDAIN

Nicole haklı; o sizden daha akılselim. Merak ediyorum doğrusu, sizin yaşıınızda bir adamın dans hocalarıyla ne işi olabilir?

NICOLE

Ya da her gün tepinip duran, evin temellerini sarsan, salondaki kaplamaları mahveden büyük kılıç ustalarıyla?

MÖSYÖ JOURDAIN

Susunuz sevgili hizmetçim ve sevgili karıcığım.

MADAM JOURDAIN

Bacaklarınızın tutmayacağı gelecek günler için mi dans öğrenmek istiyorsunuz?

NICOLE

Birini öldürmek mi niyetiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Susun diyorum size. İkiniz de cahilsiniz. Bütün bunların sağladığı imtiyazları¹⁶ anlamıyorsunuz.

16 Mösyö Jourdain burada "yarar" [*avantage*] kelimesi yerine, anlamını tam olarak kendisinin de bilmediği "ayrıcalık" [*prérogative*] kelimesini gösteri mahiyetinde kullanmaktadır.

MADAM JOURDAIN

Bunların yerine evlenme çağına gelmiş kızınızı evlendirmeye kafa yormalısınız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Uygun biri çıkınca kızımı evlendireceğim elbette. Ama aynı zamanda güzel şeyler öğrenmeye de kafa yormak istiyorum.

NICOLE

Duyduğuma göre bugün yemek sonrası tatlı niyetine bir de felsefe hocası tutmuş, hanımefendi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne olmuş yani! Aklım olsun, kültürlü insanların arasında meselelere dair fikir yürütebileyim istiyorum.

MADAM JOURDAIN

Belki bu yaşta liseye de yazılıp kızılıcık sopası da yersiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Neden olmasın? Keşke herkesin önünde kızılıcık sopası yesem de lisede neler öğreniliyorsa ben de öğrensem!

NICOLE

Keşke, keşke. Bu sizi kesin yola getirirdi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şüphesiz.

MADAM JOURDAIN

Bütün bunlar şart tabii, evi geçindirmeniz için.

MÖSYÖ JOURDAIN

Elbette şart. İlkiz de salak gibi konuşup duruyorsunuz; sizin cehaletinizden ben utanıyorum!

(*Madam Jourdain'e.*)

Örneğin siz, şu an ne konuştuğunuzun farkında mısınız?

MADAM JOURDAIN

Tabii farkındayım. Dediklerimin doğru olduğunu ve yaşam tarzınızı değiştirmeniz gerektiğini biliyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben onu demiyorum. Şu an sarf ettiğiniz sözlerin ne olduğunu biliyor musunuz, diye soruyorum.

MADAM JOURDAIN

Son derece mantıklı sözler. Oysa sizin davranışınız kesinlikle mantıklı değil.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben onu demiyorum, diyorum size. Size sorduğum şu: Benim size söylediklerim, sizin bana söyledikleriniz, bunlar nedir?

MADAM JOURDAIN

Terane.

MÖSYÖ JOURDAIN

Değil işte! Terane değil. İkimizin de konuştuğu laflar, şu an konuştuğumuz dil nedir?

MADAM JOURDAIN

Ne peki?

MÖSYÖ JOURDAIN

Buna ne derler?

MADAM JOURDAIN

Ne derlerse derler.

MÖSYÖ JOURDAIN

Nesir derler, cahil kadın!

MADAM JOURDAIN

Nesir mi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, nesir. Nesir olan şeyler nazım değildir; nazım olmayan şeyler de nesir değildir.¹⁷ Yaa! İşte eğitim diye buna derler.

(*Nicole'e.*)

Ya sen, nasıl U denir biliyor musun?

NICOLE

Nasıl mı?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet. U derken ne yaparsın?

---

17 Mösyö Jourdain hocalarından öğrendiklerini birbirine karıştırdığı için anlamsız cümleler kurmaktadır.

NICOLE

Ne?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir U de bakayım.

NICOLE

Pekâlâ: U.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne yapıyorsun?

NICOLE

U diyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, ama U derken ne yapıyorsun?

NICOLE

Bana dediğinizi yapıyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Of aptallarla uğraşmak ne zor iş! Dudaklarını dışarı doğru uzatıyorsun ve alt çene ile üst çeneyi birbirine yaklaşıtıyorsun: U. Gördün mü? U. Dudak büküyorum: U.

NICOLE

Evet, bu çok güzel.

MADAM JOURDAIN

Hayranlık uyandırıcı.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir de O, DA, DA ve FA, FA nasıl deniyor görseniz, onlar apayrı.

MADAM JOURDAIN

Nedir bütün bu saçmalıklar Tanrı aşkına?

NICOLE

Bütün bunlar ne işe yarıyor?

MÖSYÖ JOURDAIN

Cahil kadınlara hiç dayanamıyorum!

MADAM JOURDAIN

Hadi oradan! Bu adamların hepsini saçmalıklarıyla birlikte kapıya koymanız gerekir.

NICOLE

Başta da şu insan azmanı silah hocasını! Evi her gün toz toprak içinde bırakıyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Anlaşıldı, bu silah hocası hayli sinirinize dokunmuş. Sana birazdan, densiz densiz konuşmak ne demekmiş göstereceğim.

(İki flöre getirtir, birini Nicole'e verir.)

Al. Nasıl kullanılırmış gösterelim bakalım, vücut hizası. Dört siperi böyle yapılır. Üç siperi ise şöyle. İşte öldürülmemenin sırrı bu. Biriyle dövüşürken hareketlerinden emin olmak iyi bir şey değil mi? Hadi, bana bir vur bakayım.

NICOLE

Peki, madem istediniz.

(Nicole Mösyö Jourdain'e birkaç kez vurur.)

MÖSYÖ JOURDAIN

Hey, ağır ol bakalım, hop! Cehennemlik arsız!

NICOLE

Ama bana vur dediniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, vur dedim, ama sen dört siperiyle dürttün. Savuşturmamı beklemedin bile.

MADAM JOURDAIN

Sevgili kocacığım, siz delirmişsiniz. Bütün bu fanteziler! Kafanızı asalete taktığınızdan beri böylesiniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kafayı asalete takarak hiç değilse zevkimi ortaya koyuyorum. Sizin gibi burjuva kalmaktan iyidir.

MADAM JOURDAIN

Ona ne şüphe! Sizin gibi asilzadelerle düşüp kalkmakta büyük faydalar var ne de olsa. O pek hayran olduğunuz kont hazretleriyle ne de güzel işler çeviriyorsunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Yeter! Ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun! Siz o adamdan bahsederken kimden bahsettiğinizin farkında mısınız karıcığım? Sizin sandığınızdan çok daha mühim biri o. Sarayda sevilen sayılan bir senyör. Adam kralla konuşuyor, ben sizinle nasıl konuşuyorsam öyle. Böylesine asil bir adamın evime bu kadar sık gelmesi, bana “sevgili dostum” diye hitap etmesi, eşitiymişim gibi davranması beni onurlandıran şeyler değil mi? Bana akla hayale sığmayacak iyiliklerde bulunuyor. Herkesin önünde bana öyle iltifatlar ediyor ki ne yapacağımı şaşıyorum.

MADAM JOURDAIN

Evet, size çok iyiliği dokunuyor, size iltifatlar ediyor. Ama sizden devamlı da para götürüyor!

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne olmuş! Bu mevkideki bir adama borç vermek benim için bir şeref değil mi? Bana “sevgili dostum” diyen bir senyör için ne yapsam az.

MADAM JOURDAIN

Peki bu senyör sizin için ne yapıyor?

MÖSYÖ JOURDAIN

Duysanız şaşardınız.

MADAM JOURDAIN

Ne gibi mesela?

MÖSYÖ JOURDAIN

Yeter artık, daha fazla konuşmayacağım. Ona borç para verdim; o da borcunu en kısa zamanda ödeyecek. Bu kadarı size yeter.

MADAM JOURDAIN

Tabii, tabii, siz daha çok beklersiniz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Elbette ödeyecek. Bana öyle demedi mi?

MADAM JOURDAIN

Tabii, tabii. Ödemez olur mu hiç!

MÖSYÖ JOURDAIN

Bana şeref sözü verdi.

MADAM JOURDAIN

Laf!

MÖSYÖ JOURDAIN

Of of, siz de çok inatçısınız karıcığım! Size sözünü tutacak diyorum, bundan eminim.

MADAM JOURDAIN

Bense, sözünü tutmayacağından eminim. Size ettiği bütün o iltifatlar sırf sizi kandırmak için.

MÖSYÖ JOURDAIN

Susun artık. Bakın kendisi de geliyor.

MADAM JOURDAIN

Bir bu eksikti! Belki sizden yine borç istemeye gelmiştir. Onu görmek bile iştahımı kesmeye yetti.

MÖSYÖ JOURDAIN

Size susun diyorum.

4. Sahne

(*Dorante, Mösyö Jourdain, Madam Jourdain, Nicole.*)

DORANTE

Sevgili dostum Mösyö Jourdain, nasılsınız?¹⁸

MÖSYÖ JOURDAIN

Gayet iyiyim efendim. Emrinize amadeyim.

DORANTE

Ya Madam Jourdain nasıllar?

MADAM JOURDAIN

Madam Jourdain olabilecekleri kadar iyiler.

¹⁸ Dorante, Mösyö Jourdain'e ismiyle hitap ederek XVII. yüzyıl Fransa'sının görgü kurallarına göre bilerek kabalık etmektedir; zira o dönemde asillere isimleriyle değil, sadece "Mösyö" veya "Madam" şeklinde hitap edilirdi.

DORANTE

Vay Mösyö Jourdain? Dünyanın en şık adamı olmuşsunuz!
MÖSYÖ JOURDAIN

Ya, öyle oldu.

DORANTE

Bu kıyafet size çok yakışmış. Bizim sarayda sizden daha şık delikanlı yok doğrusu.

MÖSYÖ JOURDAIN

He he!

MADAM JOURDAIN

(Kendi kendine.)

Tam da zayıf noktasını buldu.

DORANTE

Dönün bakayım şöyle bir. Çok zarif olmuş, çok.

MADAM JOURDAIN

(Kendi kendine.)

Evet, arkadan da önden de aynı derecede gülünç.

DORANTE

Mösyö Jourdain, sizi görmek için nasıl sabırsızlandığıma inanamazsınız. Siz bu dünyada en çok saygı duyduğum insansınız. Daha bu sabah kral dairesinde sizden bahsediyordum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni onurlandırıyorsunuz efendim.

(Madam Jourdain'e.)

Kral dairesinde!

DORANTE

Hadi hadi, şapkanızı çıkarmanıza gerek yok.

MÖSYÖ JOURDAIN

Size hürmet borçluyum, bunu biliyorum mösyö.

DORANTE

Ah, Tanrım! Şapkanızı takın rica ederim. Aramızda merasime lüzum yok.

MÖSYÖ JOURDAIN

Beyefendi...

DORANTE

Takın diyorum size Mösyö Jourdain. Siz benim dostunuzsunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Emrinize amadeyim efendim.

DORANTE

Siz şapkanızı takmadıkça ben de takmayacağım.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Şapkasını takarak.*)

Münasebetsizlik edeceğime kabalık ederim daha iyi.¹⁹

DORANTE

Sizin de bildiğiniz gibi benim size borcum var.

MADAM JOURDAIN

(*Kendi kendine.*)

Bilmez miyiz!

DORANTE

Bana birçok defa cömertçe borç verdiniz. Size o kadar minnettarım ki anlatamam, gerçekten.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şaka yapıyorsunuz herhalde efendim.

DORANTE

Ama ben aldığım borcu ödemesini bilirim. Bana yapılan iyiliklerin değerini bilirim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Buna hiç şüphem yok efendim.

DORANTE

Borçlarımı kapatmak istiyorum. Buraya beraberce bir hesap çıkaralım diye geldim.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Madam Jourdain'e.*)

Ya, gördünüz mü? Ne kadar haksızlık etmişsiniz karıcığım!

DORANTE

Ben borcumu en kısa zamanda ödemeyi seven bir adamım.

---

19 Asillerin küçümsediği burjuva usulü bir nezaket cümlesi.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Madam Jourdain'e.*)

Ben size ne demiştim!

DORANTE

Bir bakalım, size borcum ne kadarmış.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Madam Jourdain'e.*)

O gülünç şüphelerinizden sonra mağcup oldunuz ,değil mi?

DORANTE

Bana toplam ne kadar borç vermiştiniz? Tutar aklınızda mı?

MÖSYÖ JOURDAIN

Sanırım aklımda. Küçük bir defter tutmuştum. İşte burada. Size bir defasında iki yüz altın vermişim.

DORANTE

Doğru.

MÖSYÖ JOURDAIN

Başka bir sefer de yüz yirmi altın vermişim.

DORANTE

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir defasında da yüz kırk altın vermişim.

DORANTE

Haklısınız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu üç kalem toplam dört yüz altmış altın ediyor. O da beş bin altmış lira eder.

DORANTE

Çok doğru hesaplamışsınız. Beş bin altmış lira.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şapkacınıza bin sekiz yüz otuz iki lira.

DORANTE

Çok doğru.

MÖSYÖ JOURDAIN

Terzinize iki bin yedi yüz seksen lira.

DORANTE

Doğru.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kumaşçınıza dört bin üç yüz yetmiş dokuz lira, on iki kuruş, sekiz metelik.

DORANTE

Çok doğru. On iki kuruş, sekiz metelik. Hesap doğru.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ve eyercinize de bin yedi yüz kırk sekiz lira, yedi kuruş, dört metelik.

DORANTE

Bu da doğru. Toplam kaç ediyor?

MÖSYÖ JOURDAIN

Toplam, on beş bin sekiz yüz lira ediyor.

DORANTE

Toplam tutar doğru: On beş bin sekiz yüz lira. Siz ona birazdan vereceğiniz iki yüz lira altını da ekleyin, tam on sekiz bin lira olsun. İlk fırsatta ödeyeceğim.

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Ya, gördünüz mü? Ben size ne demiştim?

MÖSYÖ JOURDAIN

(Alçak sesle Madam Jourdain'e.)

Susun!

DORANTE

Yoksa talep ettiğim meblağ sizi müşkül duruma mı düşürecek?

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne demek, ne demek!

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Bu adam sizi inek gibi sağıp duruyor!

MÖSYÖ JOURDAIN

(Alçak sesle Madam Jourdain'e.)

Susun!

DORANTE

Sizin için sorun olacaksa, başkasından da isteyebilirim.

MÖSYÖ JOURDAIN

İliş olur mu efendim!

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Sizi iflas ettirmeden mutlu olmayacak bu adam!

MÖSYÖ JOURDAIN

(Alçak sesle Madam Jourdain'e.)

Susun diyorum size!

DORANTE

Sizin için sorun olacaksa lütfen söyleyin.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne münasebet efendim!

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Adam sizi düpedüz kazıklıyor!

MÖSYÖ JOURDAIN

(Alçak sesle Madam Jourdain'e.)

Susun artık!

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Sizi son kuruşunuza kadar sömürecek!

MÖSYÖ JOURDAIN

(Alçak sesle Madam Jourdain'e.)

Susacak mısınız siz?

DORANTE

Bana zevkle borç verecek bir sürü insan var. Ama siz benim en iyi dostum olduğunuz için başkasından borç istemek ayıp olur, diye düşündüm.

MÖSYÖ JOURDAIN

Onur duydum efendim. Gidip getireyim istediğinizi.

MADAM JOURDAIN

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Ne? Ona yine mi para vereceksiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Madam Jourdain'e.*)

Ya ne yapayım? Bu mevkide bir adamı geri çevirmemi mi istiyorsunuz? Bu sabah kral dairesinde benden bahsetmiş!

MADAM JOURDAIN

(*Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.*)

Pekâlâ, verin bakalım. Siz düpedüz enayisiniz, enayi!

5. Sahne

(*Dorante, Madam Jourdain, Nicole.*)

DORANTE

Çok mutsuz görünüyorsunuz Madam Jourdain. Neyiniz var?

MADAM JOURDAIN

Kafam kazan gibi şişti. Üstelik kazan da değil!

DORANTE

Hanım kızınız neredeler? Onu göremiyorum.

MADAM JOURDAIN

Hanım kızım olması gereken yerde.

DORANTE

Nasıllar peki?

MADAM JOURDAIN

İki bacağı da tutuyor.

DORANTE

Bir gün kızınızla birlikte saraya gelip orada sahnelenen baleyi ve komediyi görmek istemez misiniz?

MADAM JOURDAIN

Tabii isteriz. Gülmeyi çok severiz biz, çok.

DORANTE

Bana öyle geliyor ki, Madam Jourdain, henüz genç, güzel ve iyi huyluyken çok talibiniz olmuştur.

MADAM JOURDAIN

Yüce Tanrım! Madam Jourdain ihtiyarladı mı yani beyefendi, bunadı mı?

DORANTE

Ah Tanrım! Madam Jourdain, beni affedin. Hâlâ genç olduğunuzu düşünemedim. Bu ara sık sık dalgınlaşıyorum. Terbiyesizliğimi bağışlayın, çok rica ederim.

6. Sahne

(Mösyö Jourdain, Madam Jourdain, Dorante, Nicole.)

MÖSYÖ JOURDAIN

İşte istediğiniz iki yüz altın lira. Hepsi burada.

DORANTE

Sizi temin ederim Mösyö Jourdain, emrinize amadeyim. Saray nezdinde size hizmet etmek için yanıp tutuşuyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Size minnettarım.

DORANTE

Eğer Madam Jourdain saray eğlencesi izlemek isterlerse, kendilerine salondaki en iyi yerleri ayırtmaya hazırım.

MADAM JOURDAIN

Madam Jourdain size teşekkürler eder.

DORANTE

(Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.)

Pusulamda da dediğim gibi, güzel markizimiz bale ve yemek için birazdan buraya gelecek. Onu, vereceğiniz müzikli ziyafete gelmeye nihayet ikna edebildim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Biraz uzaklaşalım. Anlarsınız ya.

DORANTE

Sizi sekiz gündür görmüyorum. Markize sizin adınıza hediye etmem için verdiğiniz elmasa ne olduğunu bir türlü

anlatamadım. İnadinı kırana kadar canım çıktı açıkçası.
Ancak bugün razı oldu.

MÖSYÖ JOURDAIN

Peki nasıl bulmuş elması?

DORANTE

Şahane. Bu elmasın güzelliği markizin gönlünde sizin için
artı puan olacak ya da ben hiçbir şeyden anlamıyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hadi bakalım!

MADAM JOURDAIN

(Nicole'e.)

Yapıştı mı bırakmıyor!

DORANTE

Hediyenin cömertliğini ve aşkınızın büyüklüğünü kendi-
sine iyice anlattım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bunca iyilik altında eziliyorum beyefendi. Sizin gibi bir
asilzadenin benim için kendini bu durumlara düşürmesi!
Şaşkına döndüm.

DORANTE

Şaka mı ediyorsunuz? Arkadaşlar arasında böyle şeylerin
lafı mı olur! Eğer ben aynı durumda olsaydım, siz de be-
nim için aynı şeyleri yapmaz mıydınız?

MÖSYÖ JOURDAIN

Aaa! Tabii ki, hem de bütün kalbimle.

MADAM JOURDAIN

(Nicole'e.)

Varlığı nasıl da içimi sıkıyor bu adamın!

DORANTE

Kendi adıma, bir dosta hizmet etmek gerektiğinde hiçbir
şeyi umursamam. Evine sık sık gittiğim bu tatlı markiz
için duyduğunuz aşkı anlattığınızda, aşkınıza hizmet et-
meyi size derhal ben teklif etmişim, bunu siz de biliyor-
sunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Doğru. Bunca iyilik beni şaşkına çeviriyor.

MADAM JOURDAIN

(*Nicole'e.*)

Hiç gitmeyecek mi bu adam?

NICOLE

(*Madam Jourdain'e.*)

Pek sıkı fıkılar.

DORANTE

Markizin kalbini tam on ikiden vurdunuz. Kadınlar kendileri için masraf edilmesinden çok hoşlanır. Bitmek tükenmek bilmeyen serenatlarınız, gönderip durduğunuz çiçekler, suya yansıtılan o görkemli suni ışıklar, hediye ettiğiniz elmas ve hazırlattığınız o müzikli ziyafet? Bütün bunlar aşkınızı, ona söyleyebileceğiniz bütün aşk sözcüklerinden daha iyi ifade ediyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kalbine giden yol bunlardan geçiyorsa eğer, uğruna yapmayacağım harcama yok. Yeter ki asil bir kadın bana ilgi duysun. Böyle bir şerefın bedeli neyse öderim.

MADAM JOURDAIN

(*Nicole'e.*)

Ne konuşuyorlar bu kadar? Git de bir kulak kabart bakalım, ne fısıldaşıyorlar öyle.

DORANTE

Birazdan onu doya doya seyredebileceksiniz. Güzelliğine doymak için bol bol vaktiniz olacak.

MÖSYÖ JOURDAIN

Tamamen özgür olabilmek için karımı, kız kardeşime yemeğe gitmeye ikna ettim. Akşama kadar onda kalacak.

DORANTE

Çok iyi yapmışsınız. Karınız bizi rahatsız edebilirdi. Sizin adınıza, aşçıya gereken talimatları verdim. Ayrıca bale gösterisi için de gerekli hazırlıkları yaptım. Baleyi ben

yazdım. Eğer anafikri olması gereken gibi verebilirlerse, beğenileceğine hiç şüphem...

MÖSYÖ JOURDAIN

(Konuşmayı dinleyen Nicole'ü fark eder ve ona tokat atar.)

Ah! Ah! Bu ne terbiyesizlik böyle! Çıkalım, lütfen.

7. Sahne

(Madam Jourdain, Nicole.)

NICOLE

İnanın hanımefendi, merakım bana pahalıya patladı. Ama sanırım bir dolap çeviriyorlar. Bir işten bahsediyorlar ve siz bu işin içinde olmayın istiyorlar.

MADAM JOURDAIN

Kocamdan şüphelenmeye bugün başlamadım Nicole. Ya bir aşk ilişkisinin peşinde ya da ben fena halde yanıliyorum. İşin iç yüzünü öğreneceğim. Ama öncelikle kızımı düşünmeliyim. Cléonte'un onu ne kadar sevdiğini biliyorsun. Bu genç hoşuma gidiyor. Lucile ile evlenmesine elimden geldiğince yardımcı olmak istiyorum.

NICOLE

Doğrusu, hanımefendi, sizin böyle hissetmenize çok sevindim. Zira siz efendiden hoşlanınca, ben de uşağından hoşlanıyorum. Umarım kızınızın düğünü çifte düğün olur.

MADAM JOURDAIN

Git benim adıma konuş onunla. Söyle, birazdan gelsin beni bulsun. Birlikte kocama gidip bu evlilik için müsaade isteyelim.

NICOLE

Koşa koşa gidiyorum hanımefendi, zevkle. Bundan daha güzel bir talimat alamazdım. Gençleri çok sevindireceğime eminim.

8. Sahne

(Cléonte, Covielle, Nicole.)

NICOLE

Ah! Demek buradasınız. Ben bir mutluluk elçisiyim ve size...

CLÉONTE

Çekil git karşımdan, kalleş! O hain sözlerinle beni kandırmaya çalışma!

NICOLE

Beni böyle mi karşılıyorsunuz?

CLÉONTE

Çekil git diyorum sana! Git o sadakatsiz hanımefendine de ki, saf Cléonte'un hayatıyla daha fazla oynamasın artık.

NICOLE

Ne oluyorsunuz canım? Benim tatlı Covielle'im, söyle bana, bütün bunlar ne demek oluyor?

COVIELLE

Senin tatlı Covielle'in mi, küçük namussuz! Çabuk yıkıl karşımdan, hain, beni rahat bırak!

NICOLE

Nasıl olur? Sen de mi beni...

COVIELLE

Yıkıl karşımdan dedim sana! Bir daha benimle konuşma.

NICOLE

İyi, peki! İkinizi de hangi böcek ısırды böyle? Gideyim de bu tuhaf olayı bir de hanımefendiye anlatayım.

9. Sahne

(Cléonte, Covielle.)

CLÉONTE

Nasıl olur? Benim gibi bir aşığa, benim gibi dünyanın en sadık, en tutkulu aşığına nasıl böyle davranılır?

COVIELLE

Korkunç bir şey ikimize de yapılan.

CLÉONTE

Bir insana aklın alabileceği en büyük tutkuyu, sevgiyi gösteriyorum. Bu dünyada ondan daha çok sevdiğim biri yok. Aklımda hep o var. Her endişem, her arzum, her sevincim hep onunla ilgili. Sadece ondan bahsediyorum, sadece onu düşünüyorum, sadece onu düşünüyorum, ancak onunla nefes alabiliyorum. Kalbim sadece onun için çarpıyor. Peki böyle bir aşkı o nasıl ödüllendiriyor? İki gündür onu görmüyorum. Bu iki gün bana iki koca yüzyıl gibi geldi. Sonra onunla tesadüfen karşılaşıyorum. Onu gördüğüm an kalbim duracak gibi oluyor, sevincim yüzüme vuruyor, ona doğru âdeta uçarak gidiyorum. O vefasızsa gözlerini benden geçiriyor! Sanki daha önce beni hiç görmemiş gibi, f yanımdan fırtına gibi geçip gidiyor!

COVIELLE

Benim durumum da aynı.

CLÉONTE

Bu nankör Lucile'in yaptığı hainlikten daha büyük bir hainlik var mıdır Covielle?

COVIELLE

Ya da Nicole namussuzunun yaptığından efendim?

CLÉONTE

Onun uğruna yaptığım bunca fedakârlıktan, çektiğim bunca acıdan, verdiğim bunca sözden sonra!

COVIELLE

Ona gösterdiğim bunca sevgi, saygı, mutfağında verdiğim onca hizmetten sonra!

CLÉONTE

Dizlerinin dibinde o kadar gözyaşı döktüm!

COVIELLE

Onun için kuyudan o kadar su çektim!

CLÉONTE

Onu kendimden çok sevdim!

COVIELLE

Onun için şiş çevirirken nasıl da ellerim yandı!

CLÉONTE

O ise benden nefretle kaçıyor!

COVIELLE

Beni görünce arsız arsız sırtını dönüyor!

CLÉONTE

Bu öyle bir hainlik ki hiçbir ceza yetmez.

COVIELLE

Böyle bir ihaneti bin kötek zor paklar.

CLÉONTE

Çok rica ederim, bir daha bana ondan bahsetmeye kalkma.

COVIELLE

Ben mi efendim? Tanrı esirgesin!

CLÉONTE

Bu vefasızın yaptıklarını mazur gösterme sakın.

COVIELLE

Endişeniz olmasın.

CLÉONTE

Hayır! Onu savunman hiçbir işe yaramayacak, görmüyor musun?

COVIELLE

Onu savunan kim!

CLÉONTE

Ona duyduğum bu öfke hiç geçmesin, aramızdaki ilişki bitsin istiyorum.

COVIELLE

İyi edersiniz.

CLÉONTE

Evlerine giden şu kont hazretlerinden hoşlanıyordur belki de. Akıllı fikri asalette, belli. Ama şerefimi kurtarmak için sadakatsizliğinin ayyuka çıkmasını beklemeyeceğim. O ne kadar değiştiyse, ben de o kadar değişeceğim. Beni terk etme şerefini ona bırakmayacağım.

COVIELLE

Çok iyi dediniz. Kendi adıma, tamamen aynı duyguları paylaşıyorum.

CLÉONTE

Sen de bana yardım et; ona karşı içimde kalan aşk kırıntılarına karşı açtığım savaşta yanımda ol. Onun hakkında elinden geldiğince kötü konuş lütfen. Onu öyle bir resmet ki küçümseyebileyim. Onda gördüğün her kusuru öyle bir anlat ki ondan öğreneyim.

COVIELLE

O mu efendim? Sizi kendine âşık etmesini bilen kendini beğenmiş güzel bir kız, yapmacık bir bebek! Ondaki her şey vasat. Size ondan daha layık, yüzden fazla kız bulursunuz. Bir kere, gözleri küçük.

CLÉONTE

Bu doğru. Gözleri küçük. Ama alev alev, pırıl pırıl, görebileceğin en delici bakışlara sahip, en hazin gözler onun.

COVIELLE

Ağız çok büyük.

CLÉONTE

Evet. Ama öyle zarif ki, eşi benzeri yok. Bu ağız onu gören herkese aşk esinliyor. Dünyanın en çekici, en şehvetli ağız.

COVIELLE

Endamına gelince, pek ufak tefek.

CLÉONTE

Evet. Ama çok biçimli, çok hoş.

COVIELLE

Konuşmasında, tavrında öyle yapmacık bir vurdumduymazlık var ki.

CLÉONTE

Bu doğru. Ama çok zarif. Her davranışıyla çekici. Tavrının öyle bir sihri var ki her kalbi fetheder.

COVIELLE

Zekâsı ise...

CLÉONTE

Ah Covielle, onunki dünyanın en keskin, en ince zekâsı.

COVIELLE

Sohbeti...

CLÉONTE

Sohbeti bir zevk.

COVIELLE

Her zaman çok ciddi.

CLÉONTE

Her an neşeli olsun, gülücükler saçsın mı isterdin? Her şeye gülen kadınlardan daha edepsiz ne olabilir?

COVIELLE

Ama dünyanın en kaprisli kadını.

CLÉONTE

Evet, kaprislidir, aynı fikirdeyim. Ama güzele de bu yakışır. Güzeller acı çektirir.

COVIELLE

Madem size göre hava hoş, onu hep sevmek niyetinde-siniz gibi geliyor bana.

CLÉONTE

Ben mi? Ölüyorum daha iyi! Onu ne kadar sevdiysem, o kadar nefret edeceğim ondan.

COVIELLE

Onu bu kadar mükemmel bulurken nasıl olacak bu iş?

CLÉONTE

Zaten intikamım da bundan daha acı olacak ya! Kalbim ne kadar sağlammış, görecekler: Onun gibi son derece güzel, çekici, hoş bir kadından nefret edeceğim, onu terk edeceğim. İşte kendisi de geliyor.

10. Sahne

(*Cléonte, Lucile, Covielle, Nicole.*)

NICOLE

(*Lucile'e.*)

Kendi adıma, tam anlamıyla dehşete düştüm.

LUCILE

Bu ancak sana bahsettiğim şeyden olabilir, Nicole. Ama bak, işte orada.

CLÉONTE

(*Covielle'e.*)

Onunla yalnız konuşmak istemiyorum.

COVIELLE

Arkanızdayım.

LUCILE

Ne oluyor Cléonte? Neyiniz var böyle?

NICOLE

Ya senin neyin var Covielle?

LUCILE

Nedir endişeniz?

NICOLE

Bu suratsızlığının sebebi nedir?

LUCILE

Dilinizi mi yuttunuz Cléonte?

NICOLE

Konuşmayı mı unuttun Covielle?

CLÉONTE

Bu ne zalimliktir!

COVIELLE

Bu ne hainliktir!

LUCILE

Görüyorum ki biraz önceki karşılaşmamız sizi allak bulak etmiş.

CLÉONTE

(Covielle'e.)

Aha! Yaptığının farkına vardı demek!

NICOLE

Bu sabahki karşılamam seni sinirlendirmiş.

COVIELLE

(Cléonte'a.)

Tam üstüne bastı.

LUCILE

Gücenmenizin sebebi bu, öyle değil mi Cléonte?

CLÉONTE

Tabii ki bu, hain, madem konuşmak istiyorsunuz. Fakat şunu bilin ki sadakatsizliğinizde umduğunuz gibi zafere ulaşamayacaksınız. İlk terk eden ben olacağım. Beni kovma şerefine nail olamayacaksınız. Size duyduğum aşkı yenmek için şüphesiz çok acı çekeceğim, uzun süre kederleneceğim. Ama bunu da atlatacağım. Size dönme zayıflığını göstereceğime kalbimi söker atarım daha iyi.

COVIELLE

(Nicole'e.)

Al benden de o kadar!

LUCILE

Pire için yorgan yakıyorsunuz. Bu sabah sizden neden kaçtığımı anlatayım Cléonte.

CLÉONTE

(Gitmek ister gibi yaparak sahnede dönmeye başlar.)

Hayır, hiçbir şey dinlemek istemiyorum.

NICOLE

(Covielle'e.)

Neden çabucak uzaklaşmak zorunda kaldık, bırak açıklayayım.

COVIELLE

(Nicole'den kaçmak ister gibi yaparak.)

Tek kelime bile duymak istemiyorum.

LUCILE

(*Cléonte'un arkasından giderek.*)

Bakın bu sabah...

CLÉONTE

Hayır, diyorum size.

NICOLE

(*Covielle'in arkasından giderek.*)

Şunu bil ki...

COVIELLE

Hayır, hain!

LUCILE

Dinleyin.

CLÉONTE

İlişkimiz bitmiştir.

NICOLE

Bırak anlatayım.

COVIELLE

Seni duyamıyorum!

LUCILE

Cléonte!

CLÉONTE

Olmaz.

NICOLE

Covielle!

COVIELLE

Katiyen olmaz.

LUCILE

Durun.

CLÉONTE

Palavra!

NICOLE

Dinle beni!

COVIELLE

Hikâye!

LUCILE

Bir saniye!

CLÉONTE

Katiyen olmaz.

NICOLE

Biraz sabret.

COVIELLE

La, la, la, la!

LUCILE

Hiç olmazsa bir çift laf edeyim.

CLÉONTE

Ettiniz bile.

NICOLE

Bir kelime olsun izin ver.

COVIELLE

İlişkimiz bitmiştir.

LUCILE

(*Durur.*)

Pekâlâ, öyle olsun, madem beni dinlemek istemiyorsunuz. İstedığınızı düşünün, nasıl isterseniz öyle hareket edin.

NICOLE

(*Durur.*)

Madem böyle yapıyorsun, ne halin varsa gör.

CLÉONTE

(*Lucile'e döner.*)

Öğrenelim bakalım bu tatlı karşılamamanın sebebini.

LUCILE

(*Cléonte'tan kaçmak ister gibi yaparak.*)

Artık canım anlatmak istemiyor.

COVIELLE

(*Nicole'e döner.*)

Anlat bakalım şu hikâyeyi.

NICOLE

(Covielle'den kaçmak ister gibi yaparak.)

Artık anlatmak istemiyorum.

CLÉONTE

Söyleyin hadi...

LUCILE

Hayır, istemiyorum.

COVIELLE

Anlat bana...

NICOLE

Hayır, anlatmayacağım.

CLÉONTE

Rica ediyorum!

LUCILE

Olmaz diyorum size.

COVIELLE

Ne olursun!

NICOLE

Konu kapanmıştır.

CLÉONTE

İstirham ediyorum.

LUCILE

Bırakın beni.

COVIELLE

Yalvarıyorum.

NICOLE

Çekil şuradan!

CLÉONTE

Lucile!

LUCILE

Hayır.

COVIELLE

Nicole!

NICOLE

Olmaz.

CLÉONTE

Tanrı aşkına!

LUCILE

İstemiyorum.

COVIELLE

Konuş benimle.

NICOLE

Konuşmayacağım işte.

CLÉONTE

Şüphelerimi dağıtın.

LUCILE

Hayır, hiçbir şey yapmayacağım.

COVIELLE

Ruhuma şifa ver.

NICOLE

Olmaz, canım istemiyor.

CLÉONTE

Pekâlâ, öyle olsun! Madem benim acımla bu kadar az ilgileniyorsunuz, aşkıma layık gördüğünüz yakışsız muameleyi açıklamak istemiyorsunuz, o halde beni de son kez görüyorsunuz, nankör. Sizden ayrılıp aşktan ve kederden ölmeye gidiyorum.

COVIELLE

(Nicole'e.)

Ben de efendimin arkasından gideceğim.

LUCILE

(Gitmek isteyen Cléonte'a.)

Cléonte!

NICOLE

(Efendisinin arkasından giden Covielle'e.)

Covielle!

CLÉONTE

(*Durur.*)

Evet?

COVIELLE

(*Durur.*)

Ne var?

LUCILE

Nereye gidiyorsunuz?

CLÉONTE

Az önce bahsettiğim yere.

COVIELLE

Birlikte öleceğiz.

LUCILE

Ölmek mi istiyorsunuz Cléonte?

CLÉONTE

Evet zalim, bunu siz istediniz.

LUCILE

Ben siz ölün mü istedim?

CLÉONTE

Evet, öyle istediniz.

LUCILE

Bunu size kim söyledi?

CLÉONTE

(*Lucile'e yaklaşarak.*)

Şüphelerimi dağıtmak istememek benim ölmemi istemek değil de nedir?

LUCILE

Kabahat bende mi peki? Beni dinleseydiniz eğer, bu sabah yaşadığımız ve sizin incinmenize neden olan tatsızlığın, yaklaşan her erkeği genç kızların namusuna yapılmış birer saldırı addeden yaşlı bir teyzeden kaynaklandığını anlatmaz mıydım size? Bize durmadan bu konuda vaaz verir, her erkeği kaçılması gereken birer şeytan olarak gösterir.

NICOLE

(*Covielle'e.*)

İşte bütün hadise bundan ibaret.

CLÉONTE

Beni kandırmıyorsunuz, değil mi Lucile?

COVIELLE

(*Nicole'e.*)

Beni aldatmıyorsun ya?

LUCILE

(*Cléonte'a.*)

Gerçek bu.

NICOLE

(*Covielle'e.*)

Olay bu.

COVIELLE

(*Cléonte'a.*)

Teslim olalım mı?

CLÉONTE

Ah! Lucile, tek bir sözünüzle kalbimin acılarını nasıl da dindirdiniz! Sevdığımız insanın bizi ikna etmesine ne de kolay izin veriyoruz!

COVIELLE

Bu güzel mahluklar bizi nasıl da parmaklarında oynatıyor!

11. Sahne

(*Madam Jourdain, Cléonte, Lucile, Covielle, Nicole.*)

MADAM JOURDAIN

Sizi gördüğüme çok sevindim Cléonte. Tam zamanında geldiniz. Kocam da geliyor. Hemen ondan Lucile ile evlenme izni isteyin.

CLÉONTE

Ah! Hanımefendi, bunlar ne tatlı sözler! Benim yegâne arzum da bu. Bundan daha güzel bir talimat, daha tatlı bir lütuf olabilir miydi?

12. Sahne

(*Mösyö Jourdain, Madam Jourdain, Cléonte, Lucile, Covielle, Nicole.*)

CLÉONTE

Beyefendi, uzun zamandır aklımda olan bir şeyi sizden talep etmek için araya başkalarını sokmak istemedim. Beni bu kadar yakından ilgilendiren bir meseleyi bizzat ele alacağım. Sözü uzatmayayım: Damadınız olma şerefine nail olmak istiyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Size cevap vermeden önce, söyleyin bana beyefendi, siz asilzade misiniz?

CLÉONTE

İnsanların çoğu böyle bir soru karşısında tereddüt etmez beyefendi. Söz konusu kelimeyi çok kolay kullanırlar, telaffuz etmekten çekinmezler. Hatta günümüzde asalet unvanlarını çalmak âdet haline geldi. Kendi adıma, bu konuda daha hassas düşüncelere sahip olduğumu itiraf etmeliyim. Bence, ne olursa olsun sahtekârlık dürüst bir insana yakışmaz. Tanrı'nın dünyaya gelirken taşımamızı istediği ismi gizlemek, çalıntı bir isimle insanların karşısına çıkmak, olmadığımız biri gibi görünmeye çalışmak korkaklıktır. Ben saygıdeğer mevkilerde bulunmuş bir ailenin çocuğuyum şüphesiz. Altı yıl boyunca orduya hizmet etme şerefine eriştim. Bu dünyada belli bir mevkiye sahibim. Yerimde bir başkası olsa, sıfatını abartırdı, ama ben böyle bir şey yapmak istemiyorum. O yüzden size dürüstçe diyorum ki, ben bir asilzade değilim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Öyleyse beyefendi, verin elinizi bana: Kızım size göre değil.

CLÉONTE

Efendim?

MÖSYÖ JOURDAIN

Asilzade olmadığınıza göre kızımı da alamazsınız.

MADAM JOURDAIN

Asilzade derken kimi kastediyorsunuz? Ne yani, bizler aşağı tabakadan mıyız?

MÖSYÖ JOURDAIN

Susun karıcığım. Lafı nereye getireceğinizi biliyorum.

MADAM JOURDAIN

Sonuçta ikimiz de burjuva değil miyiz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Diliniz yine uzadı!

MADAM JOURDAIN

Sizin babanız da benimki gibi tüccar değil miydi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hay cehenneme kadar yolu var şu kadın milletin! Hiç kaçırmazlar fırsatı! Eğer sizin babanız tüccarsa bu sizin sorunuz. Benim babama sadece densizler tüccar diyebilir. Size şu kadarını söyleyeyim: Ben asil bir damat istiyorum.

MADAM JOURDAIN

Kızınıza kendisine uygun bir koca lazım. Çulsuz ve çirkin bir asilzadeden ziyade, dürüst ve zengin bir adamla evlenmeli.

NICOLE

Çok doğru. Bizim köyde asilzade delikanlı var, hayatımda gördüğüm en beceriksiz, en budala insan.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hadi oradan küstah! Her lafın içinde! Benim kızıma verecek servetim var; bir tek asaletim eksik. Ben onu mar-kiz yapmak istiyorum.

MADAM JOURDAIN

Markiz mi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, markiz.

MADAM JOURDAIN

Eyvahlar olsun! Tanrım sen beni koru!

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben kararımı verdim.

MADAM JOURDAIN

Ama ben bunu asla kabul etmeyeceğim. Kendinden üstün olanla ittifak daima bela getirir. Ben kızımı ailesi yüzünden aşağılayacak bir damat istemiyorum; kızımın çocuklarının beni büyükanne diye çağırmaktan utanmalarını istemiyorum. Kızını beni asil hanımefendi arabasıyla ziyarete geldiğinde ve dikkatsizlikten birini selamlamayı unuttuğunda, insanların onun hakkında bir yığın laf etmesini istemiyorum. “Şu markizi görüyor musunuz?” diyeceklerdir, “Nasıl da kasılıyor! Mösyö Jourdain’in kızı, küçükken bizimle evcilik oynardı oysaki. Eskiden böyle yükseklerden uçmuyordu. Her iki büyükbabası da Saint-Innocent kapısının orada kumaş satar, çocukları için para biriktirirlerdi. Belki şimdi bedelini gani gani ödüyorlardır öteki dünyada. Sonuçta dürüst bir insan bu kadar zengin olamaz ki!” Ben böyle laflar edilsin istemiyorum. Kısacası ben, kızımı verdiğim için bana minnet duyacak bir adam istiyorum. Öyle biri olsun ki, ona, “Şöyle geçin sevgili damadım, birlikte yemek yiyelim,” diyebileyim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Tam da kıt akıllı, hep alt tabaka kalmak isteyen birine yakışacak duygular! Daha fazla konuşmayın: Herkese ve her şeye rağmen markiz olacak benim kızım. Daha da ileri giderseniz, onu düşes yaparım, ona göre!

(Çıkar.)

MADAM JOURDAIN

Cléonte, cesaretinizi yitirmeyin. Hadi benimle gelin kızım. Babanıza Cléonte dışında kimseyle evlenmeyeceğinizi kesin bir dille söyleyin.

13. Sahne

(Cléonte, Covielle.)

COVIELLE

O güzel duygularınız pek işe yaramadı.

CLÉONTE

Ne yaparsın? Ben bu konuda çok titizim. Başkaları gibi olamıyorum.

COVIELLE

Böyle bir adamı nasıl ciddiye alırsınız? Adamın deli olduğunu görmüyor musunuz? Fantezilerine biraz ayak uydursanız ne olurdu sanki?

CLÉONTE

Haklısın. Ama Mösyö Jourdain'ın damadı olmak için asilzade olmak gerektiğini bilmiyordum.

COVIELLE

Ha ha ha!

CLÉONTE

Neye gülüyorsun?

COVIELLE

Aklıma bizimkine oynayabileceğimiz bir oyun geldi de ona gülüyorum. İstedığınızı böyle elde edebiliriz.

CLÉONTE

Nasıl?

COVIELLE

Çok eğlenceli olacak!

CLÉONTE

Ne peki?

COVIELLE

Demin tam bir maskaralık izledik. İşte ben komik adamımızı tam da böyle bir maskaralığın içine sokacağım. Aslında aptalca görünebilir, ama bu adamla her şey mümkün. Öyle uzun uzadıya düşünmeye de gerek yok. Adamımız kendisine düşen rolü layıkıyla oynayacak, kendisine söylenen tüm saçmalıkları cankulağıyla dinleyecektir. Her şey hazır, oyuncular, kostümler var elimde. Siz işi bana bırakın.

CLÉONTE

Bana da söylesene ne...

COVIELLE

Size her şeyi anlatacağım. Ama şimdi gidelim. Bakın geri geliyor.

14. Sahne

(*Mösyö Jourdain, uşak.*)

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu ne biçim iştir yahu! Herkes tutmuş benim sevgili asilzadelerimi kafama kakıyor! Oysa benim için, asilzadelerle görüşmekten daha güzel bir şey yok dünyada. Onlarla birlikteyken şeref var, zarafet var. Keşke iki parmağım eksik olsaydı da kont ya da marki olarak doğsaydım!

UŞAK

Beyefendi, kont hazretleri ve onun eşlik ettiği hanımefendi geldiler.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne? Aman Tanrım! Bir iki talimat verecektim daha. Onlara birazdan geleceğimi söyle.

15. Sahne

(Dorimène, Dorante, uşak.)

UŞAK

Beyefendi birazdan geleceklerini söylediler.

DORANTE

Pekâlâ.

DORİMÈNE

Bilemiyorum Dorante. Beni kimseyi tanımadığım yabancı bir eve getirmenizi kabul ederek yanlış bir iş yaptım galiba.

DORANTE

Size olan aşkımı güzel bir ziyafetle taçlandırabilmem için başka nereyi seçmemi isterdiniz hanımefendi? Rezaletten çekindiğiniz için ne kendi evinizi, ne de benimkini kabul ediyorsunuz.

DORİMÈNE

Peki aşkınızın nişanelerini her geçen gün biraz daha kolay kabul ettiğimi neden söylemiyorsunuz? Kendimi boşuna savunmaya çalışıyorum. Siz benim direncimi kırıyorsunuz. Öyle tatlı bir inadınız var ki, yavaş yavaş yola gelmeye başladım. Beni sık sık ziyaret etmeye başladınız. Sonra ilanıaşklar başladı; bunları serenatlar, ziyafetler izledi; ardından hediyeler geldi. Ben bütün bunlara karşı koydum; ama siz geri adım atmadınız ve fikrimi değiştirmeyi başardınız. Diyecek bir şeyim kalmadı. Sanırım sonunda beni evlenmeye de ikna edeceksiniz. Oysa evlilikten hep kaçardım.

DORANTE

İnanın hanımefendi, siz çoktan evlenmeliydiniz. Dulsunuz ve sadece kendinize karşı sorumlusunuz. Ben de sadece kendime karşı sorumluyum ve sizi kendimden çok seviyorum. Beni şu saat itibariyle mutlu kılmanızı engelleyen ne var?

DORİMÈNE

Ah, Tanrım! Birlikte mutluluk içinde yaşayabilmek için iki tarafın da pek çok özelliğe sahip olması gerekir Dorante. Dünyanın en mantıklı iki insanı dahi mutlu bir birliktelik kurmakta çoğu kez zorlanır.

DORANTE

Daha neler, cidden böyle zorluklar çıkacağını mı düşünüyorsunuz? Sizin acı tecrübeniz hiçbir şeyi kanıtlamaz.

DORİMÈNE

Sonuçta hep aynı noktaya geliyorum. Uğruma katlandığınız masraflar beni iki sebepten endişelendiriyor. Birincisi, beni istemediğim kadar işin içine sokuyorsunuz. İkincisi ise, lütfen alınmayın ama, bu kadar masrafın altından güçlkle kalktığınıza eminim ve ben kimseye yük olmak istemem.

DORANTE

Ah hanımefendi, bunlar boş laflar. Böyle...

DORİMÈNE

Ben ne dediğimin farkındayım. Her şey bir yana, bana zorla kabul ettirdiğiniz bu elmasın değeri...

DORANTE

Ah hanımefendi, ne olur kalbimin size layık bulmadığı bir şeyin değerini bu kadar abartmayın. Çok rica ederim... Evin efendisi de geldi işte.

16. Sahne

(Mösyö Jourdain, Dorimène, Dorante, uşak.)

MÖSYÖ JOURDAIN

(İki reverans yaptıktan sonra Dorimène'e fazla yaklaştığını fark ederek.)

Biraz geri gidin, hanımefendi.

DORİMÈNE

Nasıl?

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir adım geri çekilin, çok rica ederim.

DORİMÈNE

Ne oldu ki?

MÖSYÖ JOURDAIN

Üçüncü reverans için biraz yer açın.

DORANTE

Hanımfendi, Mösyö Jourdain kimlerin huzurunda olduğunun farkında.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hanımfendi, beni varlığınıza şerefendirme şerefinde bulunarak beni mesut etme lütfunda bulunduğunuz için kendimi talihli saymak benim için büyük bir şereftir. Sizin gibi birinin değerini değerlendirecek değer bende ol- saydı ve de Tanrı bana... servetime karşılık... size layık olma ayrıcalığını... bahşetseydi... ve...

DORANTE

Mösyö Jourdain, bu kadarı yeter. Hanımfendi fazla iltifattan hoşlanmaz. Sizin zeki bir insan olduğunuzu kendisi de biliyor.

(*Alçak sesle Dorimène'e.*)

Gördüğünüz gibi, kendisi her hareketiyle oldukça gülünç bir burjuva.

DORİMÈNE

(*Alçak sesle Dorante'a.*)

Bunu görmek hiç de zor değil.

DORANTE

Hanımfendi, işte benim en iyi dostum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni fazla şerefendiriyorsunuz.

DORANTE

Gerçekten çok kibar bir adam.

DORİMÈNE

Kendisine saygım büyük.

MÖSYÖ JOURDAIN

Henüz bu lütfu hak edecek bir şey yapmadım hanımefendi.

DORANTE

(*Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.*)

Aman, kendisine hediye ettiğiniz elmaştan sakın bahsetmeyin.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hiç olmazsa nasıl bulduğunu sorsam?

DORANTE

Ne? Sakın ha! Bu seviyesiz bir davranış olur. Kibar bir adam gibi hareket etmek istiyorsanız, sanki hediye veren siz değilmişsiniz gibi davranmalısınız. Hanımefendi, Mösyö Jourdain sizi evinde görmekten mutluluk duyduğunu söylüyor.

DORİMÈNE

Şeref duydum.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Dorante'a.*)

Benim adıma onunla böyle konuştuğunuz için size öyle minnettarım ki beyefendi!

DORANTE

(*Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.*)

Onu gelmeye ikna edene kadar canım çıktı.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Dorante'a.*)

İyiliklerinizi nasıl öderim, bilemiyorum.

DORANTE

Diyor ki, siz dünyanın en güzel kadınıymışsınız hanımefendi.

DORİMÈNE

Lütfediyorlar.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hanımfendi, lütfeden asıl sizsiniz ve...

DORANTE

Araık yemek yiyelim.

UŞAK

Her şey hazır efendim.

DORANTE

Hadi sofraya geçelim. Müzisyenleri de getirsinler.

(Ziyafeti hazırlayan sekiz aşçı dans etmeye başlar. Bu üçüncü müzikli ara oyunu oluşturur. Aşçılar daha sonra üzeri yemeklerle dolu bir masa getirir.)

IV. Perde

1. Sahne

(Dorante, Dorimène, Mösyö Jourdain, iki erkek müzisyen, bir kadın müzisyen, uşaklar.)

DORIMÈNE

Nasıl olur Dorante? Ne muhteşem sofraya bu böyle!

MÖSYÖ JOURDAIN

Latife ediyorsunuz hanımefendi. Keşke size layık olabilseydi.

(Sofraya geçerler.)

DORANTE

Mösyö Jourdain böyle demektedir haklı. Sizi kendi evinde ağırlayarak bana da büyük bir iyilik etmiş oldu. Sofranın size layık olmadığı konusunda kendisiyle hemfikirim. Bu sofrayı kendim hazırlattığım ve bu konuda da dostlarımız kadar gelişmiş olmadığım için bu sofranın pek ustaca hazırlanmadığını siz de fark edeceksiniz. Yemek adabına aykırı usuller, damak zevkine ters tatlar bulacaksınız. Oysa sofrayı Damis hazırlamış olsaydı her şey kuralına uygun olurdu. Her şeye zarafet ve bilgelik hâkim olurdu. Kendisi de sizin için hazırladığı yemeklerin her birini abartmaktan geri kalmaz, yemek bilimindeki üstün maharetini size mutlaka kabul ettirirdi. Ağızda eriyen, kenarları kızarmış, her yeri çıtır çıtır fırınlanmış ekmekler; çok yıllanmış olmasa da lezzetli ve dilde ka-

difensi tat bırakan şaraplar; maydanozla taçlandırılmış koyun pırozaları; beyaz, lezzetli, dil üzerinde bademşekeri gibi eriyen, yağlı, şu büyüklükte Rouen danası; itinayla tütsülenmiş keklik; içinde yağlı hindi eti, güvercin palazı, hindiba ve beyaz soğan bulunan, her biri birer başyapıt değeriinde çorbalar ve daha neler neler sayardı. Ancak ben bu konuda cahil olduğumu itiraf ediyorum size. Mösyö Jourdain'ın de gayet isabetle söylediğı gibi, bu yemek keşke size layık olabilseydi.

DORİMÈNE

İltifatlarınıza ancak yemeklerden yiyerek karşılık verebilirim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! Ne kadar da güzel elleriniz var!

DORİMÈNE

Ellerim vasat Mösyö Jourdain. Siz elmastan bahsediyor olmalısınız, zira asıl güzel olan o.

MÖSYÖ JOURDAIN

Elmastan mı hanımefendi? Yok canım, elmastan bahsetmek isteyen kim! Kibar bir adama yakışır mı hiç! Hem elmas da ne ki!

DORİMÈNE

Siz de çok zor beğeniyorsunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

İltifat ediyorsunuz...

DORANTE

Hadi, Mösyö Jourdain'e ve birazdan bize bir içki şarkısı söyleme lütfunda bulunacak olan bu beylere şarap getirsinler!

DORİMÈNE

Müzik iyi bir yemeğe olağanüstü bir çeşni katar. Bana gerçek bir ziyafet sunuyorsunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hanımefendi, aslında...

DORANTE

Mösyö Jourdain, bırakalım da beyler şarkı söylesin. Onların söyleyecekleri bizlerin söyleyebileceklerinden daha iyidir.

(Müzisyenler kadehleri ellerine alırlar, orkestranın da eşlik ettiği iki içki şarkısı söylerler.)

BİRİNCİ İÇKİ ŞARKISI

Birer parmak koy hadi, Philis, başlayalım içmeye.

Ah! Ne keyif kadehinizden bir yudum almak!

Siz ve şarap, iki ucu keskin bıçak;

İkinize duyduğum aşk katlandı ikiye.

O, siz ve ben, hadi güzelim,

Sonsuz aşk yemini edelim.

Dudaklarınız değince şarap daha tatlı;

Şarap değince dudaklarınız daha hoş!

Ah! Siz de o da ediyorsunuz beni sarhoş;

Kendimden geçiriyorsunuz adamakıllı.

O, siz ve ben, hadi güzelim,

Sonsuz aşk yemini edelim.

İKİNCİ İÇKİ ŞARKISI

İçelim, sevgili dostlar, içelim

Akıp giden zaman elverdiğince.

Elimizden geldiğince

Günüümüzü gün edelim.

Aşınca kara ırmağı,²⁰

Elveda şarap, elveda sevgi.

Hep içmeli, hiç durmamalı;

Sonsuza dek içilmez ki.

Bırak aptallar düşünsün

Hayatın anlamını.

Bizim felsefemizde

Saadet şişede saklı.

20 Yunan mitolojisindeki cehennem ırmağı, Styks.

Bilgi, ün ve servet

Gidermez sıkıntıları;

Sadece içmek,

Mutlu eder insanı.

Hadi, herkese şarap, meyhaneci, hadi, hayat budur;

Yeter diyene kadar durmaksızın kadehleri doldur.

DORIMÈNE

Herhalde bundan daha güzel söylenemezdi. Çok güzel!

MÖSYÖ JOURDAIN

Burada ondan daha güzel bir şey görüyorum hanımefendi.

DORIMÈNE

Ah, Mösyö Jourdain düşündüğümde de kibar.

DORANTE

Nasıl olur hanımefendi? Siz Mösyö Jourdain'i hiç tanı-
mıyor musunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni kendisine söyleceklerimle tanışın isterim.

DORIMÈNE

Hâlâ devam ediyor!

DORANTE

Siz onu gerçekten hiç tanımıyorsunuz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kendileri ne zaman isterlerse beni tanıyabilirler.

DORIMÈNE

Of! Benden bu kadar!

DORANTE

Bu adamın hazırda bir cevabı mutlaka vardır. Hanıme-
fendi, görmüyor musunuz, Mösyö Jourdain sizin dokun-
duğunuz her lokmayı yiyor.

DORIMÈNE

Mösyö Jourdain'den çok hoşlandım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bir de kalbiniz benden hoşlansa, ben...

2. Sahne

(*Madam Jourdain, Mösyö Jourdain, Dorimène, Dorante, müzisyenler, uşaklar.*)

MADAM JOURDAIN

Ah! Ah! Demek misafirler gelmiş. Beni beklemiyordunuz belli ki. Sevgili kocacığım, demek beni kız kardeşime yemeğe yollamak için çırpınıp durmanızın sebebi buydu! Orada bir tiyatro izledim,²¹ burada ise düğün ziyafeti var! Demek servetinizi böyle harcıyorsunuz! Demek ben yokken hanımlara böyle ziyafetler veriyor, beni dolaşmaya gönderip onlara müzik ve tiyatro oyunları sunuyorsunuz?

DORANTE

Siz ne demek istiyorsunuz Madam Jourdain? Bu nasıl bir hezeyandır? Kocanızın servetini harcadığını, hanımefendiye bu ziyafeti kocanızın verdiğini de nereden çıkardınız? Bu ziyafeti veren benim hanımefendi, bunu böyle bilin çok rica ederim. Kocanız sadece evini açtı. Ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun rica ederim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, densiz! Kendisi bir asilzade olan bu hanımefendiye bu ziyafeti veren kont hazretleridir. Kont hazretleri ziyafet için benim evimi seçerek ve benim de hazır bulunmamı isteyerek bana şeref verdiler.

MADAM JOURDAIN

Bütün bunlar masal, masal! Ben ne dediğimi biliyorum.

DORANTE

Siz en iyisi gözlük takın Madam Jourdain.

MADAM JOURDAIN

Benim gözlüğe ihtiyacım yok beyefendi, ben her şeyi açıkça görüyorum. Çoktandır bir şeyler döndüğünün farkındaydım, salak değilim. Sizin gibi bir asilzadenin kocamın saçmalıklarına böyle arka çıkması son derece

21 Covielle'in Türk merasimi için yaptığı hazırlıklar.

seviyesiz bir davranış. Ve siz hanımefendi, sizin gibi asil bir kadının bir evliliği bozmaya çalışması, kocamın kendisine âşık olmasına göz yumması ne hoş, ne de dürüst bir davranış!

DORİMÈNE

Ne demek oluyor bütün bunlar? Dorante, Tanrı aşkına, bu sersem kadının saçmalıklarını dinletmek için mi getirdiniz beni buraya?

(Çıkar.)

DORANTE

(Arkasından giderek.)

Hey, hanımefendi, durun! Nereye gidiyorsunuz hanımefendi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hanımefendi! Kont hazretleri, gidin kendisinden özür dileyin, onu geri getirmeye çalışın! Ah! Beğendiniz mi yaptığınızı küstah? Beni herkesin önünde rezil ettiniz. Asilzadeleri evimden kovdunuz!

MADAM JOURDAIN

Başlarım asaletlerine!

MÖSYÖ JOURDAIN

Lanet kafanızı şu keyfini kaçırdığınız yemeklerden biriyle kırmama ne engel oluyor, hiç bilmiyorum doğrusu!

(Sofra toplanır.)

MADAM JOURDAIN

(Çıkarken.)

Vız gelir tırıs gider! Ben hakkımı savunuyorum. Dünyada bütün kadınlar bana hak verecektir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Gazabımdan korksanız iyi edersiniz! Çok yanlış bir zamanda geldi. Tam da güzel şeyler söyleyecek kıvama gelmiştim, kendimi hiç bu kadar zeki hissetmemiştim. Bu da ne böyle?

3. Sahne

(*Tebdilikryafet Covielle, Mösyö Jourdain, uşak.*)

COVIELLE

Bilmem beni tanır mısınız beyefendi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Tanımam efendim.

COVIELLE

Sizi ilk gördüğümde daha şu kadarcıktınız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben mi?

COVIELLE

Evet. Dünyanın en güzel çocuğuydunuz. Her kadın sizi öpmek için kucağına alırdı.

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni öpmek için mi?

COVIELLE

Evet. Ben rahmetli babanızın en yakın dostuydum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Rahmetli babamın mı?

COVIELLE

Evet. Çok dürüst bir asilzadeydi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne dediniz siz?

COVIELLE

Dedim ki babanız çok dürüst bir asilzadeydi.

MÖSYÖ JOURDAIN

Benim babam?

COVIELLE

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Onu iyi tanır mıydınız?

COVIELLE

Elbette.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ve onu bir asilzade olarak tanırdınız?

COVIELLE

Tabii ki.

MÖSYÖ JOURDAIN

Öyleyse ben artık bu dünyayı tanıyamıyorum!

COVIELLE

Efendim?

MÖSYÖ JOURDAIN

Babamın tüccar olduğunu söyleyen ahmaklar var da.

COVIELLE

Tüccar mı, o mu? Külliye yalan, iftira! O hiçbir zaman tüccar olmadı. Bütün yaptığı, son derece iyiliksever ve yardımsever olduğundan ve de kumaştan anladığından her yerden kumaşlar seçmek, bunları evine getirtmek, sonra da para karşılığında arkadaşlarına vermektir.

MÖSYÖ JOURDAIN

Sizi tanıdığımı çok memnun oldum. Babamın bir asilzade olduğuna siz şahadet edersiniz artık.

COVIELLE

Bunu herkese söyleyeceğim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Minnettar kalırım. Sizi buraya hangi rüzgâr attı?

COVIELLE

Rahmetli ve dediğim gibi asil babanızı tanıdıktan sonra bütün dünyayı gezdim dolaştım.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bütün dünyayı mı?

COVIELLE

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bayağı uzaklara gittiniz o halde?

COVIELLE

Çok uzaklara. Bu uzun yolculuktan döneli sadece dört gün oldu. Sizinle ilgili her şeyle ilgilendiğim için de size dünyanın en güzel haberini vermek için buraya geldim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Neymiş o?

COVIELLE

Türk sultanının oğlunun burada olduğunu biliyorsunuz elbette?

MÖSYÖ JOURDAIN

Ben mi? Yoo.

COVIELLE

Nasıl olur? Muhteşem bir maiyetle geldi, herkes görmeye gidiyor. Ülkemizde çok mühim biri olarak ağırlandı.

MÖSYÖ JOURDAIN

İnanın, bundan hiç haberim yoktu.

COVIELLE

Sizin açınızdan mutlu haberse, kendisinin sizin kızıınıza âşık olmuş olması.

MÖSYÖ JOURDAIN

Türk sultanının oğlu?

COVIELLE

Evet. Sizin damadınız olmak istiyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Türk sultanının oğlu, benim damadım?

COVIELLE

Evet, Türk sultanının oğlu, sizin damat! Kendisini görmeye gitmiştim. Dilini çok iyi bildiğimden benimle sohbet etti. Bir iki laftan sonra bana dedi ki: *Aksiyam krok soler uş alla mustaf gidelum amanahem varahini ussere karbülat?* Yani: “Parisli asilzade Mösyö Jourdain’in genç ve güzel kızını gördün mü hiç?”

MÖSYÖ JOURDAIN

Türk sultanının oğlu benim için böyle mi dedi?

COVIELLE

Evet. Sizi çok iyi tanıdığımı, kızınızı da gördüğümü söyleyince bana *Ah!* dedi, *marababa sahem*. Yani: “Ah! Ben ona sıırıslıklam âşığım!”

MÖSYÖ JOURDAIN

Marababa sahem, “Ah! Ben ona sırılsıklam âşığım,” mı demek?

COVIELLE

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

İyi ki söylediniz. Yoksa *marababa sahem*’in “Ah! Ben ona sırılsıklam âşığım!” demek olduğuna asla inanmazdım. Türkçe ne de hayranlık verici bir dilmış!

COVIELLE

Düşündüğünüzden de harikadır. Mesela *kakarakamuşen* ne demek bilir misiniz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Kakarakamuşen mi? Hayır.

COVIELLE

“Canım sevgilim,” demek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kakarakamuşen, “Canım sevgilim,” mı demek?

COVIELLE

Evet.

MÖSYÖ JOURDAIN

Harikulade! *Kakarakamuşen*, “Canım sevgilim.” Kimin aklına gelirdi ki? Aklım karıştı şimdi.

COVIELLE

Neyse, ben elçilik görevimi yerine getireyim: Kendisi kızınıza talip. Kendisine layık bir kayınpeder istediği için de sizi *Mamamuşi* yapmak istiyor. Bu, kendi ülkesinde çok yüksek bir unvan.

MÖSYÖ JOURDAIN

Mamamuşi mi?

COVIELLE

Evet, *Mamamuşi*. Bizim dilimizde “şövalye” oluyor. Hani şu eski gezgin şövalyelerden... Şövalye işte. Dünyada bundan daha asil bir şey olamaz. Dünyadaki en büyük asilzadelerle eşdeğer olacaksınız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Türk sultanının oğlu bana büyük şeref veriyor. Lütfen beni ona götürün ki kendisine teşekkürlerimi sunayım.

COVIELLE

Olmaz olmaz. Kendisi buraya gelecek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Buraya mı gelecek?

COVIELLE

Evet. *Mamamuşi*'lik merasimi için gerekli her şeyi de yanında getiriyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu çok çabuk oldu...

COVIELLE

Aşkı daha fazla beklemeye dayanamıyor.

MÖSYÖ JOURDAIN

Beni rahatsız eden tek husus kızımın inadı. Takmış kafasına Cléonte diye birini, ondan başkasıyla evlenmem diye tutturdu.

COVIELLE

Türk sultanının oğlunu görünce fikri değişecektir. Zira tesadüfe bakın ki Türk sultanının oğlu, âdeta hık demiş Cléonte'un burnundan düşmüş! Bana Cléonte'u göstermişlerdi, oradan biliyorum. Kızınızın Cléonte'a duyduğu aşk kolayca diğerine kayacaktır ve... Geliyor, duyuyorum. İşte!

4. Sahne

(Türk kıyafetiyle Cléonte, kaftanının eteğini tutan üç soylu delikanlı, Mösyö Jourdain, tebdilikıyafet Covielle.)

CLÉONTE

Ambusahim oki boraf, Jordina salamaleki.

COVIELLE

Yani “Mösyö Jourdain, kalbiniz bütün yıl çiçek açan gül fidanları gibi olsun,” diyor. Ülkesinde böyle nezaket cümleleri kullanılır.

MÖSYÖ JOURDAIN

Hizmetinize amadeyim saygıdeğer Türk hazretleri.

COVIELLE

Karigar kamboto usten moraf.

CLÉONTE

Usten yok katamaleki basum baz alla moran.

COVIELLE

Diyor ki, “Tanrı size aslan kuvveti, yılan zekâsı versin!”

MÖSYÖ JOURDAIN

Saygıdeğer Türk hazretleri beni onurlandırıyorlar. Ben de kendisine bilumum temennide bulunuyorum.

COVIELLE

Ossa binamen sadok baballi orakaf uram.

CLÉONTE

Bel-men.

COVIELLE

Hemen gidip merasim için hazırlanmanızı söylüyor. Sonra da kızınızla konuşup evlilik işini bağlarsınız.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bu kadar şeyi iki kelimeyle mi söyledi?

COVIELLE

Evet. Türk dili böyledir işte, az kelimeyle çok şey anlatır. Hadi, istediği yere gidin artık.

5. Sahne

(Dorante, Covielle.)

COVIELLE

Ha, ha, ha! Tanrım, çok komik! Ne enayi ama! Rolünü ezberlese bundan daha iyi oynayamazdı! Ha, ha, ha!

Ah efendim, burada çevirdiğimiz dolaba siz de katılın çok rica ederim.

DORANTE

Ha, ha, ha! Covielle? Tanınmayacak hale gelmişsin! Ne hoş giyinmişsin böyle!

COVIELLE

Değil mi ya? Ha, ha, ha!

DORANTE

Neye gülüyorsun?

COVIELLE

Gülmeyi hak eden bir şeye efendim.

DORANTE

Nasıl?

COVIELLE

Mösyö Jourdain'i kızını efendime vermeye ikna etmek için nasıl bir dolap çevirdiğimizi asla tahmin edemezsiniz, efendim!

DORANTE

Tahmin edemem tabii. Ama işin içinde sen olduğuna göre işe yarayacağından şüphem yok.

COVIELLE

Malum ahmağı tanıyorsunuz efendim.

DORANTE

Ne yapacaksın, sen onu anlat.

COVIELLE

Siz şimdi biraz öteye gidin, lütfen. Şu gelenlere yol açın. Siz hikâyenin bir kısmını seyrederken, ben de size geri kalanını anlatırım.

(Mösyö Jourdain'i Mamamuşi ilan eden Türk merasimi dans ve müzik eşliğinde yapılır. Merasim dördüncü müzikli ara oyunu oluşturur. Bu merasime müftü,²² dört derviş, altı Türk dansçı, altı Türk

22 Bu sahnede müftüyü İtalyan asıllı Fransız besteci Jean-Baptiste Lully oynamıştır. Ayrıca Türk merasiminin müzikleri de Lully tarafından bestelenmiştir.

müzişyen ve Türk enstrümanları çalan başka müzişyenler eşlik eder. Müftü on iki Türk ve dört derviş eşliğinde Muhammed'e yakarır. Daha sonra müftünün huzuruna Mösyö Jourdain getirilir. Türk kıyafetleri giydirilmiş olan Mösyö Jourdain'in ne kavuğu, ne de kılıcı vardır. Müftü ona hitaben şarkı söylemeye başlar:)

MÜFTÜ

*Sen bilmek,²³
Sen cevap vermek;
Sen bilmemek,
Susmak, susmak.
Ben olmak müftü
Sen olmak kim?
Sen anlamamak,
Susmak, susmak.*

(Müftü aynı dilde Türklere Mösyö Jourdain'in hangi dine mensup olduğunu sorar. Türkler onun Muhammetçi²⁴ olduğuna yemin ederler. Müftü Frank dilinde Muhammed'e yakarır ve şu sözlerle şarkı söyler:)

MÜFTÜ

Konuş, Türk, bu kim olmak? Anabaptist? Anabaptist?²⁵

TÜRKLER

Yok!

23 Burada kullanılan dil, Molière'in deyişiyle, "Frank dili" ya da "Sabir" dir. İspanyolca, Portekizce, İtalyanca ve Arapça karışımı olan bu ilkel dil Akdeniz'e açılan limanlarda konuşulurdu.

24 XVI. yüzyıldan XX. yüzyılın başlarına kadar kullanılan *Mahométan/ Mahométisme* kelimeleri Muhammed'in Fransızca karşılığı olan *Mahomet* ile "müridi" anlamına gelen *-an* sonekinden oluşuyordu ve "Muhammed'in müridi" anlamına gelmekteydi. Bu kelime, günümüzdekinin aksine, o dönemde küçümseme anlamında kullanılmamaktaydı. Metnin aslına sadık kalmak adına, bu terimler aynen çevrilmiştir.

25 XVI. yüzyılda gelişen dinî bir tarikat.

MÜFTÜ

*Zwinglici?*²⁶

TÜRKLER

Yok!

MÜFTÜ

Kıpti?

TÜRKLER

Yok!

MÜFTÜ

*Huşçu?*²⁷ *Mağripli?* *Frontist?*²⁸

TÜRKLER

Yok! Yok! Yok!

MÜFTÜ

Yok, yok, yok. Putperest?

TÜRKLER

Yok!

MÜFTÜ

Lutherci?

TÜRKLER

Yok!

MÜFTÜ

Püriten?

TÜRKLER

Yok!

MÜFTÜ

Brahman? *Mofin?* *Zurin?*

TÜRKLER

Yok! Yok! Yok!

MÜFTÜ

Yok, yok, yok. Muhammetçi? Muhammetçi?

---

26 Huldrych Zwingli (1484-1531), İsviçre'deki Protestan Reform hareketinin önderi.

27 Jan Hus (1370-1415), Çek din reformcusu.

28 Eski bir Hristiyan tarikatı.

TÜRKLER

Eyvallah! Eyvallah!

MÜFTÜ

Adı ne? Adı ne?

TÜRKLER

Curdina! Curdina!

MÜFTÜ

(Zıplayarak.)

Curdina! Curdina!

TÜRKLER

Curdina! Curdina!

MÜFTÜ

Muhammed, Curdina için

Ben dua etmek gece gündüz.

Curdina, Curdina

Olsun istemek Mamamuşi.

Kavuk vermek, pala vermek;

Yelken ile, kadirga ile

Filistin'i savuna.

Muhammed, Curdina için vs.

(Müftü Türklere Mösyö Jourdain'in Muhammetçiliğe bağlı kalıp kalmayacağını sorar ve onlara hitaben şu sözlerle şarkı söyler:)

MÜFTÜ

Curdina olmak iyi Türk?

TÜRKLER

Eyvallah!

MÜFTÜ

(Dans ederek ve şarkı söyleyerek.)

Hu la ba ba la şu ba la ba ba la da.

(Türkler aynı dizelerle karşılık verir. Müftü

Mösyö Jourdain'e kavuk giydirilmesini emreder ve şu sözlerle şarkı söyler:)

MÜFTÜ

Sen kalles olmamak?

TÜRKLER

Yok! Yok! Yok!

MÜFTÜ

Sen düzenbaz olmamak?

TÜRKLER

Yok! Yok! Yok!

MÜFTÜ

Kavuk vermek, kavuk vermek.

(Türkler müftünün sözlerini tekrar eder ve Mösyö Jourdain'e kavuk giydirir. Müftü ve dervişler de başlarına merasim kavuklarını geçirir. Müftüye bir Kuran sunulur. Müftü bütün Türklerle birlikte ikinci bir münacata başlar. Müftü bu münacattan sonra Mösyö Jourdain'e kılıç verir ve şu sözlerle şarkı söyler:)

MÜFTÜ

Sen olmak asil,

Bu olmamak maval.

Kuşanmak kılıç.

(Türkler kılıçlarını çekip aynı mısraları tekrar eder. Altı Türk, Mösyö Jourdain'in etrafında dans etmeye, onu kılıçla dürtmeye başlar.)

(Müftü Türklere Mösyö Jourdain'i sopalamalarını emreder ve şu sözlerle şarkı söyler:)

MÜFTÜ

Atmak, atmak

Sopa, sopa.

(Türkler aynı mısraları tekrar eder ve Mösyö Jourdain'i ahenk içinde dövmeye başlar.)

(Müftü Mösyö Jourdain'i sopalattıktan sonra ona hitaben şarkı söyleyerek:)

MÜFTÜ

Sen utanmamak,

Bu olmak son hakaret.

*(Türkler aynı mısraları tekrar eder. Müftü yeni bir münacata başlar. Merasimin sonunda müftü ve bütün Türkler Türk enstrümanları eşliğinde dans ederek ve şarkı söyleyerek çıkar.)*²⁹

- 29 1682 basımında Türk merasimi daha ayrıntılıdır. Bu basım büyük ihtimalle ilk temsillerdeki sahne oyunlarını bire bir aktarmaktadır. Bu basımda yer alan sözlerin çoğu Lully'nin günümüze ulaşan elyazması partiyonundaki sözlerle aynıdır. Merasimin gülünçlüğüne gözler önüne seren bu sahnedeki önemli oyunlar şunlardır: Sahneye müzik eşliğinde ikişerli gruplar halinde ağır ağır dans eden altı Türk dansçı girer. Elllerinde tuttukları haddinden uzun üç halıyla çeşitli figürler yaparlar. Bu dansın sonunda ellerindeki halıları havaya kaldırır; Türk müzisyenler ve diğer çalgıcılar bunların altından geçer. Müftüye eşlik eden dört derviş bu marşı bitirir. Bunun üzerine Türkler halıları yere serer ve dizlerinin üzerine çöker. Müftü ortalarına geçer, yüzünü buruşturup çenesini kaldırarak Hz. Muhammed'e yakarmaya başlar. Bu arada ellerini de baş hizasında kanat gibi sallamaktadır. Türkler *Alli* diyerek secdeye varır, *Alla* diyerek kalkar. Müftünün münacatı bitene kadar bu böyle devam eder. Daha sonra hepsi *Alla ekber* diyerek ayağa kalkarlar. Bundan sonra dervişler müftünün huzuruna Mösyö Jourdain'i getirir. Türk kıyafetleri giydirilmiş ve başı tıraşlı Mösyö Jourdain'in ne kavuğu ne de kılıcı vardır. Müftü Mösyö Jourdain'e hitaben büyük bir ciddiyetle oyundaki sözleri söyler. Merasim böyle sona erer. *Sen bilmek* sözleriyle başlayan şarkıda birtakım değişiklikler yapılmış olmakla birlikte eserin birinci basımındaki gibi devam eder. Daha sonra müftü geri gelir. Başında anormal büyüklükte, dört beş sıra mumlarla süslü bir tören kavuğu vardır. Müftüye Kuran taşıyan, sivri takkeleri yine mumlarla süslü iki derviş eşlik etmektedir. Diğer iki derviş bütün bu olanlardan fena halde korkmuş olan Mösyö Jourdain'i getirir ve ona sırtı müftüye dönük olacak şekilde diz çöktürür. Daha sonra başını yere dayayıp sırtına Kuran'ı yerleştirirler. Böylece Mösyö Jourdain; kaşlarını çatarak, tek kelime etmeden ağzını açıp kapatarak gülünç bir münacata başlayan müftüye rahle görevi görür. Müftü sesini kâh alçaltarak kâh yeri göğü inleyen bir coşkuyla yükselterek ateşli bir söyleve başlar. Kelimeleri dışarı çıkarmak ister gibi el kol hareketleri yapar. Birkaç kez eliyle Kuran'a vurur, hızlı hızlı yapraklarını çevirir. Müftü münacatını ellerini havaya kaldırıp yüksek sesle *Hu* diye haykırarak bitirir. Bu münacat sırasında Türkler üç kez *Hu Hu Hu* diyerek eğilir, yine üç kez *Hu Hu Hu* diyerek ayağa kalkar. Bütün münacat boyunca bu böyle devam eder. Münacat bitince dervişler Kuran'ı Mösyö Jourdain'in sırtından alır. Uzun süre bu şekilde kalmaktan yorulan burjuva ayağa kalkarken *Uf* diye bağırır. Daha sonra dervişler de ayağa kalkar.

V. Perde

1. Sahne

(*Madam Jourdain, Mösyö Jourdain.*)

MADAM JOURDAIN

Ah, aman Tanrım! Tanrım bize merhamet et! Bu da ne böyle? Bu ne hal? Bir maskeniz eksik! Karnaval zamanı mı canım! Konuşun hadi, bu da ne demek oluyor böyle? Sizi kim böyle soytarı gibi giydirdi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Şu küstaha da bakın hele, bir *Mamamuşi* ile nasıl konuşuyor!

MADAM JOURDAIN

Ne? Nasıl?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, artık bana saygı göstermeniz gerekiyor, zira beni *Mamamuşi* yaptılar.

MADAM JOURDAIN

Ne demekmiş sizin bu *Mamamuşi*?

MÖSYÖ JOURDAIN

Mamamuşi diyorum size, ben bir *Mamamuşi*'yim!

MADAM JOURDAIN

Nedir bu saçmalık?

MÖSYÖ JOURDAIN

Mamamuşi, yani bizim dilimizde şövalye.

MADAM JOURDAIN

Hadi oradan sokak şarkıcısı! Siz bale yapacak yaşta mısınız?

MÖSYÖ JOURDAIN

Kara cahil! Şövalye diyorum, şövalye. Bu, çok yüksek bir unvan. Biraz önce törenle verdiler.

MADAM JOURDAIN

Ne töreniymiş bu?

MÖSYÖ JOURDAIN

Muhammed, Yordina için.

MADAM JOURDAIN

Bu da ne demek?

MÖSYÖ JOURDAIN

Yordina, Jourdain demek.

MADAM JOURDAIN

Eee, ne olmuş Jourdain demekse?

MÖSYÖ JOURDAIN

Curdina olsun istemek Mamamuşi.

MADAM JOURDAIN

Nasıl?

MÖSYÖ JOURDAIN

Kavuk vermek kadirga ile.

MADAM JOURDAIN

Bu da ne demek oluyor?

MÖSYÖ JOURDAIN

Filistin'i savuna.

MADAM JOURDAIN

Ne demek istiyorsunuz kuzum?

MÖSYÖ JOURDAIN

Atmak atmak sopa.

MADAM JOURDAIN

Bu ne biçim dil böyle?

MÖSYÖ JOURDAIN

Sen utanmamak, bu olmak son hakaret.

MADAM JOURDAIN

Ne demek bütün bunlar?

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Dans edip şarkı söyleyerek.*)

Hu la ba ba la şu ba la ba ba la da.

MADAM JOURDAIN

Eyvahlar olsun! Yüce Tanrım! Kocam çıldırdı!

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Çıkarken.*)

Susun, terbiyesiz! *Mamamuşi* hazretlerine biraz saygılı olun!

MADAM JOURDAIN

Aklını mı kaçırdı bu adam? Hemen koşup dışarı çıkmasını engellemeli!

(*Dorimène ve Dorante'ı fark eder.*)

Öff, bir bu eksikti! Her yerden ayrı bela!

(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Dorante, Dorimène.*)

DORANTE

Evet hanımefendi, birazdan, görebileceğiniz en eğlenceli olaya şahit olacaksınız. Dünyada bu adamdan daha çatlağını bulmak imkânsız. Ayrıca, Cléonte'un aşkına da yardımcı olmak gerek hanımefendi. Onun için bütün bu maskaralığı desteklemeliyiz. Cléonte yardım edilmeyi hak eden çok kibar bir genç.

DORİMÈNE

Kesinlikle aynı fikirdeyim. İyi bir yazgıyı hak ediyor.

DORANTE

Ayrıca görmemiz gereken bir de bale var hanımefendi. Bu bale bizim hakkımız, kaçırmamamız gerek. Bakalım başarılı olmuş muyum.

DORİMÈNE

Demın muhteşem hazırlıkları gördüm. Dorante, bütün bunlara artık daha fazla dayanamayacağım. Evet, iflas etmenize izin veremem. Benim için yaptığınız bütün bu harcamalara bir son vermek için sizinle derhal evlenmeye karar verdim. Bu gidişatı durduracak yegâne şey bu. Bütün bunlar evlilikle son bulacak.

DORANTE

Ah hanımefendi, benim için böyle büyük bir lütufta bulunmanız mümkün mü?

DORİMÈNE

Sırf siz iflas etmeyin diye. Yoksa çok yakında beş parasız kalacaksınız.

DORANTE

Servetimi korumak için gösterdiğiniz özveriye minnettarım hanımefendi! Servetim de kalbim de sizindir, istediğiniz gibi kullanın.

DORİMÈNE

Her ikisini de kullanacağım elbette. Bakın, sizinki de geliyor. Pek hoş doğrusu!

3. Sahne

(Mösyö Jourdain, Dorante, Dorimène.)

DORANTE

Beyefendi! Hanımefendi ve ben, yeni unvanınız dolayısıyla size saygılarımızı sunmaya geldik. Kızınızı Türk sultanının oğluyla evlendirecek olmanıza sizin adınıza çok sevindik.

MÖSYÖ JOURDAIN

(Türk usulü selam vererek.)

Beyefendi, Tanrı size yılan kuvveti, aslan zekâsı versin!

DORİMÈNE

Size verilen bu şerefli unvanı tebrik etmeye ilk gelenlerden biriyim beyefendi, ne mutlu bana!

MÖSYÖ JOURDAIN

Hanımefendi, gül fidanlarınız bütün yıl çiçek açsın! Bana bahşedilen şefi benimle paylaştığınız için size sonsuz minnettarım. Buraya gelmenize çok sevindim. Karımın saçmalıkları için sizden tekrar tekrar özür diliyorum.

DORİMÈNE

Hiç önemli değil, karınızın davranışını anlayışla karşılıyorum. Kalbiniz onun için çok değerli olmalı. Sizin gibi bir adamı kaybetme olasılığının onu telaşlandırması normal.

MÖSYÖ JOURDAIN

Benim kalbim tamamen size ait.

DORANTE

Gördüğünüz gibi hanımefendi, Mösyö Jourdain şan şöretle şımaran insanlardan değil. Bunca şan şeref içinde hâlâ dostlarını tanıyor.

DORİMÈNE

Son derece cömert bir ruha sahip olduklarını gösterir bu.

DORANTE

Peki Türk hazretleri neredeler? Bütün dostlarınız gibi biz de kendisine saygılarımızı sunmak isteriz.

MÖSYÖ JOURDAIN

İşte geliyor. Kızımı da çağırttım. Birazdan evlenecekler.

4. Sahne

(Türk kıyafetleri içinde Cléonte, tebdilikıyafet Covielle, Mösyö Jourdain, Dorimène, Dorante.)

DORANTE

(Cléonte'a.)

Müstakbel kayınpederinizin dostları olarak siz haşmetmeaba saygılarımızı sunmaya geldik. Emrinize amadeyiz.

MÖSYÖ JOURDAIN

Kim olduğunuzu, ne dediğinizi çevirecek tercüman nerede? Göreceksiniz, size cevap verecek. Türkçeyi mükemmel konuşuyor. Hey! Nerede bu lanet adam?

(*Cléonte'a.*)

Struf, strif, strof, straf. Beyefendi olmak büyük bir sinyore. Büyük büyük bir sinyor! Hanımefendi de olmak büyük bir madame. Büyük büyük bir madame!

(*Derdini anlatamadığını fark ederek.*)

Ahi! Bu beyefendi, Fransız *Mamamuşi'si*; hanımefendi ise Fransız *Mamamuşiye'si*. Bundan daha açık anlattım ki canım! Neyse, tercüman da geldi.

(*İçeri giren Covielle'e.*)

Nerede kaldınız? Siz olmadan konuşamıyoruz! Ona de ki, beyefendi ile hanımefendi çok asil insanlar ve dostlarım olarak, kendisine saygılarını sunmaya geldiler.

(*Dorimène ve Dorante'a.*)

Nasıl cevap verecek göreceksiniz.

COVIELLE

Alabala krokyam aksi boram alabamen.

CLÉONTE

Kataleki tübal uren soter amaluşan.

MÖSYÖ JOURDAIN

Gördünüz mü?

COVIELLE

Dedi ki, ailenizin bahçesini daima saadet yağmurları süslesin!

MÖSYÖ JOURDAIN

Demedim mi size, Türkçe konuşuyor diye!

DORANTE

Harikulade!

5. Sahne

(*Lucile, Mösyö Jourdain, Dorante, Dorimène, Cléonte, Covielle.*)

MÖSYÖ JOURDAIN

Buraya gelin kızım, yaklaşın. Sizinle evlenmek lütfunda bulunan bu beyefendiye elinizi verin.

LUCILE

Bu ne kılık babacığım? Komedi mi oynuyorsunuz?

MÖSYÖ JOURDAIN

Hayır, hayır, komedi değil! Bu çok mühim bir mesele. Nail olabileceğiniz en büyük şeref bu. İşte size koca olarak seçtiğim adam!

LUCILE

Bana mı baba?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet, size. Hadi, elini tutun da Tanrı'ya, bahsettiği bu sadet için dua edin.

LUCILE

Ben evlenmek istemiyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bense babanız olarak evlenmenizi istiyorum.

LUCILE

Evlenmeyeceğim!

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! Bu ne saçmalık! Hadi diyorum size, verin elinizi artık!

LUCILE

Hayır baba. Size daha önce de söyledim. Hiçbir güç beni Cléonte'tan başkasıyla evlenmeye ikna edemez. Ölüyorum de...
(*Cléonte'ü tanıyarak.*)

Doğru, siz benim babamsınız, size itaat etmem gerek. Sizin isteklerinize boyun eğmeliyim.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! Bu kadar çabuk yola gelmenize çok memnun oldum. İnsanın böyle itaatkâr bir kızının olması ne hoş!

6. Sahne

(*Madam Jourdain, Mösyö Jourdain, Cléonte, Lucile, Dorante, Dorimène, Covielle.*)

MADAM JOURDAIN

Nasıl olur? Bu da ne böyle? Kızınızı bir sirk soytarıyla evlendirmek istediğinizi duydum!

MÖSYÖ JOURDAIN

Siz hiç susmayacak mısınız terbiyesiz? Bir konuda da saçmalamasanız olmaz! Size mantıklı davranmayı öğretmenin imkânı ve ihtimali yok!

MADAM JOURDAIN

Asıl size mantıklı davranmayı öğretmenin imkânı ve ihtimali yok! O çılgınlık bitiyor, bu çılgınlık başlıyor! Sizin niyetiniz nedir? Nereden çıktı bu evlilik işi?

MÖSYÖ JOURDAIN

Kızımızı Türk sultanının oğluyla evlendirmek istiyorum.

MADAM JOURDAIN

Türk sultanının oğluyla mı?

MÖSYÖ JOURDAIN

Evet. Hadi, buradaki tercüman aracılığıyla siz de saygılarınızı sunun kendisine.

MADAM JOURDAIN

Başlarım tercümanına şimdi! Ben onun yüzüne söylerim söyleyeceğimi. Kızımı alamayacak asla!

MÖSYÖ JOURDAIN

Tekrar soruyorum: Siz hiç susmayacak mısınız?

DORANTE

Madam Jourdain, nasıl olur da böyle mutlu bir olaya karşı çıkarsınız? Haşmetli Türk hazretlerinin damadınız olmasını nasıl reddedersiniz?

MADAM JOURDAIN

Tanrı aşkına, siz kendi işinize bakın beyefendi!

DORİMÈNE

Bu reddedilmeyecek bir onur.

MADAM JOURDAIN

Hanımfendi, sizden de çok rica ediyorum, lütfen sizi ilgilendirmeyen konulara karışmayın.

DORANTE

Bizi sizin çıkarlarınızı korumaya iten, size beslediğimiz dostluk.

MADAM JOURDAIN

Benim sizin dostluğunuza ihtiyacım yok.

DORANTE

Ama kızınız babasının arzusunu kabul etti.

MADAM JOURDAIN

Kızım bir Türk'le evlenmeyi kabul mü etti?

DORANTE

Elbette.

MADAM JOURDAIN

Fakat Cléonte'u nasıl unuttur?

DORANTE

İnsan hanımfendi olmak için neler yapmaz!

MADAM JOURDAIN

Bana böyle bir oyun oynadıysa onu kendi ellerimle boğarım!

MÖSYÖ JOURDAIN

Hadi hadi, bu kadar gıdıkladığınız yeter! Size bu evlilik olacak diyorum.

MADAM JOURDAIN

Ben de size bu evlilik olmayacak diyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! Boş laf!

LUCILE

Anneciğim!

MADAM JOURDAIN

Hadi oradan, hain kız!

MÖSYÖ JOURDAIN

Ne yani? Onu benim sözümü dinledi diye mi azarlıyorsunuz?

MADAM JOURDAIN

Evet. Sizin olduğu kadar benim de kızım o.

COVIELLE

Hanımfendi!

MADAM JOURDAIN

Size ne oluyor canım?

COVIELLE

Tek bir kelime.

MADAM JOURDAIN

Sizin kelimeniz beni hiç ilgilendirmiyor!

COVIELLE

(*Mösyö Jourdain'e.*)

Beyefendi! Hanımfendi benimle özel olarak konuşmayı kabul ederlerse, onu ikna edebilirim.

MADAM JOURDAIN

Kabul etmeyeceğim işte!

COVIELLE

Beni bir dinleyin.

MADAM JOURDAIN

Hayır.

MÖSYÖ JOURDAIN

Dinleyin şu adamı.

MADAM JOURDAIN

Hayır, dinlemek istemiyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bakın, size söyleyecekleri...

MADAM JOURDAIN

Bana bir şey söylesin istemiyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Şu kadınlar da ne inatçı oluyor yahu! Adamı bir dinleseniz ne kaybedersiniz?

COVIELLE

Siz sadece beni dinleyin. Sonra istediğinizi yaparsınız.

MADAM JOURDAIN

Pekâlâ, ne var?

COVIELLE

(*Alçak sesle Madam Jourdain'e.*)

Bir saattir size kaş göz ediyoruz hanımefendi! Bütün bunları kocanızın asalet merakına ayak uydurmak için yaptığımızı görmüyor musunuz? Onu bu kıyafetlerle kandırdık. Türk sultanının oğlu Cléonte'tan başkası değil!

MADAM JOURDAIN

Oh, oh!

COVIELLE

Ben de Covielle. Sözde tercümanım.

MADAM JOURDAIN

Ah! Öyleyse, teslim oluyorum.

COVIELLE

Hiçbir şey olmamış gibi yapın.

MADAM JOURDAIN

(*Yüksek sesle.*)

Pekâlâ, bu iş tamam, bu evliliği onaylıyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

Ah! İşte şimdi herkes makul davranmaya başladı! Bir de onu dinlemek istemiyordunuz. Türk sultanının oğlunun kim olduğunu size anlatacağından emindim.

MADAM JOURDAIN

Bana gereken her şeyi anlattı. Çok memnun kaldım. Hemen bir nikâh memuru çağıralım.

DORANTE

İşte bunu çok iyi söylediniz. İçinizin daha da rahat olması için Madam Jourdain ve bundan sonra kocanızı kıskanmamanız için, hanımefendi ile benim nikâhımı da aynı memur kıyacak.

MADAM JOURDAIN

Bu evliliği de onaylıyorum.

MÖSYÖ JOURDAIN

(*Alçak sesle Dorante'a.*)

Mahsus söylüyorsunuz, değil mi?

DORANTE

(*Alçak sesle Mösyö Jourdain'e.*)

Onu bir şekilde kandırmak gerek.

MÖSYÖ JOURDAIN

Çok iyi, çok iyi.

(*Yüksek sesle.*)

Hemen bir nikâh memuru çağrılсын!

DORANTE

Nikâh memuru gelip gerekli evrakları düzenleyene kadar biz de balemizi izleyelim. Haşmetli Türk hazretleri de eğlenmiş olurlar.

MÖSYÖ JOURDAIN

Bunu çok iyi düşündünüz. Hadi gidip yerlerimizi alalım.

MADAM JOURDAIN

Peki ya Nicole?

MÖSYÖ JOURDAIN

Onu da tercümana veriyorum. Karımı da isteyen alır!

COVIELLE

Teşekkür ederim efendim.

(*Kendi kendine.*)

Bu adamdan daha zırdelisi varsa, ben de adam değilim!

(*Oyun, kısa bir bale ile sona erer.*)

Molière [Jean-Baptiste Poquelin] (1622-1673): Clermont Koleji'nde Latin ve Yunan dili ve edebiyatı dersleri aldı. Hukuk öğrenimi gördü, 1641'de kabul edildiği barodan ayrıldı. Zamanını ve dehasını tiyatroya adadı. Ölene dek, yani otuz yıl boyunca tiyatro eserleri yazdı, yönetti ve temsillerde rol aldı.

Klasik Fransız komedyasının kurucusu olarak kabul edilmesini sağlayan bir gelenek yaratmayı başardı.

IV. Mehmet'in elçisi olarak Paris'e gelen ve görkemli bir törenle karşılanan Süleyman Ağa Fransız sarayının ihtişamına beklenen ilgiyi göstermeyince,

XIV. Louis bu ilgisizliğin intikamını almak için Molière'e oyun sipariş eder. Ortaya gülünç bir Türk balesiyle sonlanan eğlenceli bir hiciv çıkar. Burjuva Mösyö Jourdain'in asilzade olma yolundaki umutsuz ve gülünç mücadelesini anlatan, XIV. Louis'nin en çok güldüğü Molière oyunu unvanını kazanan Kibarlık Budalası ilk kez 14 Ekim 1670'te Chambord'da, aynı yıl 28 Kasım'da ise, sarayda kralın huzurunda oynanmıştır.

Berna Ginen (1979): Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Galatasaray Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler okurken Robert Schuman Bursu'na hak kazandı ve eğitimine Fransa'da Institut d'Etudes Politiques de Paris'te (Sciences Po) devam etti. Aynı okulda XX. Yüzyıl Avrupa Tarihi üzerine lisans, yüksek lisans ve doktora yaptı. İngilizce ve Fransızcadan çeviriler yapmaktadır.

9 786053 328049

KDV dahil fiyatı
10 TL

